

TRIBUNA

REDACȚIA
A. Deák Ferencz - a. Nr. 22

ABONAMENTUL
pentru Anul (Ungaria): 25 cor.
pentru România și străinătate pe an: 30 cor.
pentru România și străinătate pe 6 luni: 15 cor.
pentru România și străinătate pe 3 luni: 8 cor.
pentru România și străinătate pe 15 zile: 3 cor.
pentru România și străinătate pe 7 zile: 1 cor.
pentru România și străinătate pe 3 zile: 0,50 cor.
pentru România și străinătate pe 1 zi: 0,25 cor.

ADMINISTRAȚIA
A. Deák Ferencz - a. Nr. 22

INSERȚIUNILE:
de un rând: prima dată 10 cor.
de un rând: a doua oară și mai târziu 5 cor.
de un rând: de fiecare publicare: 3 cor.

pentru abonamentul, cât și pentru
alte servicii se plătește în Avans.

Prețurile pentru cărți și publicații
se vor stabili în altă ordine de zi.

Preajma serbărilor.

Alergam cu inima înălțată sub steagul se ridică peste câteva zile la Sibiu, pentru că el e vestitor de o nouă epocă în noastra culturală, de o îndrumare că-muncă mai conștientă, mai aproape civilizația popoarelor mai mari. Ne ducem să asistăm la un fel de socoteală cu noi înșine, pentru-că văzându-ne unite toate forțele și toate produsele străduințelor noastre, ne dăm seama de ce-am făcut, de ce facem și de ce trebuie să fim în viitor.

Marturisim, că nu fără mândrie așteptăm sărbătorile dela Sibiu. Nu pentru-că prin ele am pune poporul în o strălucită evidență de străini. Dimpotrivă, esoposia, clădire ce se vor inaugura, adunările și celele momente din cursul sărbătorilor se vor desfășura destul de săracioase, în raport cu solemnitatea de aceeași natură la Maghiari, la Germani. Dar suntem mândri, că în puțin, ce se va vedea și auzi la Sibiu, istoria noastră culturală întreagă, este a noastră sbuciumată, trăită în lungul curșilor. Acest puțin este pentru noi o boară, fiindcă e al nostru și fiindcă totul vorbește în glasul duos al luptelor, al războaielor și sperărilor noastre.

Cultura noastră este cultura unui popor, unui neam trăit în suferință. În ea se manifestă ea poartă rusinosul și al robiei și al nedreptății. Lipsită de putere, pe care nu îi poate da decât o libertate nețărmurită și lipsită de sprijinul etic și material al aceluia care are la căruț cetățeni leali și contribuabili. Ea se poate asemăna o floare crescută în umbră sau cu acel arbore, ale cărui fructe sunt vecinic ciuntite de mâni răuvoitoare. Și cu cât sărbătorile din Sibiu se vor caracteriza mai mult prin spiritul lor de moarte, de sfială și de supunere, cu cât mai multe vor fi cuvântările ce se vor rostii în fața forțelor publice, cu atât mai mult ele vor fi o tacită acuzare la adresa aceluia care este în posesia puterii, cărora soarta le-a dat în mână puterea și le-a mai dat puțința de a abuza de ea, spre binele lor și spre nenorocul nostru.

Dar, dacă solemnitățile din Sibiu, sunt deoparte o acuzare crudă și un semn de esclamare cătră conducătorii destinului nostru țării, pe de altă parte sunt un gest de mândrie al nostru. Acest gest înseamnă puterea noastră de conservare, înseamnă că, în fața legilor și brutalităților ne-au despoiat de

multe elemente de dezvoltare a spiritului și în general, a întregii noastre individualități etnice, noi am reușit nu numai să ne menținem, dar să înaintăm chiar.

Legile ne opresc să dăm generațiilor o educație națională și ne impun în școală o limbă și o cultură străină de sufletul nostru, — și totuși conștiința de neam e mai vie în noi, ca ori când. Aceleași legi ne controlează tot scrisul nostru și caută a ne nimici toate legăturile culturale cu România liberă, oprind cetirea de cărți și de ziare ce ne-ar înfățișa simțirea noastră românească, — și totuși ne avem și noi literatura noastră, cu care ne mândrim, Tricolorul, deși pângărit de mâinile geandarmilor, îl găsim împletit în cusăturile femeii române.

Și văzând astfel însușirile noastre, pe care nici lege, nici brutalități, nici vremea cu ale sale vicisitudini nu le pot desrădăcina, ne avem și noi mulțumirea noastră și multa nădejde în viitor.

Adevărat, că pentru acest viitor rămâne mult de făcut și nu trebuie să credem, că la Sibiu ni-se vor da multe indemnuri bune și practice. Expoziția și adunările generale ne vor învăța, ce trebuie să facem. «Asociația», această mamă a societăților noastre culturale, va face apel la o activitate mai stăruitoare în desfrământare și va îndemna de sigur pe reprezentanții ei dela periferiile locuite de Români să-și păstreze limba și tradițiile Românești, față de pericolul asimilării cu străinul. Societatea teatrală va căuta un mijloc potrivit de a răspândi limba și literatura românească cu ajutorul scenei. Direcția noului Muzeu, gol încă, va cere să se adune prețioasele relicvi, cari vorbesc de trecutul Românilor pe acest pământ. La congresul băncilor și la expoziție se vor primi alte sfaturi, de interes economic și industrial, încât ori ce vizitator se va putea întoarce cu un întreg program de muncă.

Dar o învățătură de capetenie putem aduce cu toții din Sibiu: nevoia unei unități a limbei române.

Se vor înfățișa acolo Români din toate ținuturile. Vor veni și câte-va mișcări de frați din regatul român, cu limba lor dulce și curată. Alături de ei graiul greoi și cu accent unguresc al Sătmăreanului sau al Ungureanului va suna așa de străin! Ar fi timpul să ne gândim la îngrădire mai bună în contra coruperei limbei noastre prin influențe străine. Nu se poate cultura națională fără limbă curată și nu se poate închipui o unitate culturală fără ca să ne înțelegem mai bine în limba noastră.

Aceste și câte alte probleme se vor impune atenției celor întruniți la Sibiu. Fie ca nădejdele ce legăm de mândrele sărbători să nu fie zadarnice.

Conziliu de ministrii s'a ținut ieri după amiază mai multe ore de-a rândul, la care a participat toți membrii cabinetului.

Alegerea din Bihor, Mercuri a fost alegere de deputat în cercul Bihorului. Dintre candidații Rigó Lajos a câștigat 664 voturi, Szokoly 464, iar socialistul Györfi 228.

Intre cei doi independenți va fi balotaj.

Imn lui Tisza ridică *Magyar-Szó* în numărul de Joi pe motive tare nepoetice, nedemne nici chiar de o mitică versificare ocazională.

Iată motivele:

1. El (Tisza) e cea dintâi capacitate politică a țării.
2. El e omul ciostit al țării până la naivitate.
3. Sub el s'a schimbat politica Habsburgilor, fiindcă
  - a) regele s'a învoit la maghiarizarea completă a armatei ungare, deci limba germană nu mai e sfântă;
  - b) regele s'a învoit la maghiarizarea naționalităților;
  - c) de acum încolo Ungaria e centrul monarhiei.

Halal de contele Tisza; păcat, că toate astea i-s cântec de lebedă!?

Serbările dela Sibiu.

Sâmbătă la 6/19 August începe la Sibiu șirul de sărbători menite să dovedească iubirea noastră de limbă. «Asociațiunea» s'a întemeiat adică de cei mai de frunte cărturari, a trăit, cum a putut, pentru a sta strajă și încălzind pe Români față de tot ce privește propășirea neamului. Și fiecare adunare generală a fost o sărbătoare, căci ni-se da și nouă prilej să arătăm lumii, că anul n'au trecut asupra noastră fără de nici un folos, ci în ciuda greutăților de tot felul, am dat 'nainte.

Adunarea din anul acesta crește însă și se ridică în înălțime, de-asupra tuturor celor de până acum. Sâmbătă Români, cari vor veni la Sibiu, vor avea prilejul norocos să fie de față nu numai la sfătuirile celor mai cu învățătură Români, ci să vadă și deschiderea unei expoziții privitoare la întreaga noastră viață: porturile și jocurile de pretutindeni, lucrurile de tot felul ale femeii române și tot ce au știut să facă cărturarul cu dor și dragoste pentru neam, precum joc de teatru, concert, conferințe și

Janus institut de asigurare mutuală pe viață în Viena
— s'a fondat în anul 1839, din partea unui grup de bărbați nobili —
— este cel mai vechi institut mutual de asigurare pe viață

— pentru Austro-Ungaria. —
Agentura generală pentru Ungaria de sud în Timișoara-Fabrik Lerchengasse Nr. 17. (Telefon 422.)

Se bazează pe legile mutualității, în puterea cărora accidental capitalului anual trece în favoarea celui asigurat. **Premii estine.**

Condiții de asigurare favorabile.

Imprescriptibilitatea polițelor după 3 ani Plătirea în caz de duel și sinucidere după 5 ani. — Asigurare gratuită pentru caz de război — Fără timbru de poliță și taxă de stat. — Plătirea la moment.

Starea de asigurare	111.000.000 cor.
Sumele de asigurare plătite până acum	56.000.000 ..
Averea institutului	31.000.000 ..

altele. Vor vedea, mai presus de toate, gata cele două case naționale, una în care se deschide *Muz-ul* și în care sunt biblioteca bogată și locul de întâlnire și muncă a celor dela «Asociaține», — ear alta menită să aducă frumoase venituri (chirie)... Amândouă ridicate din bani strânsi cu multă trudă amândouă mărturisind despre stradanii Românilor și despre nemărginitul nostru dor de a drege și face lucruri, cari să ne ridice vaza și să ne întărească în lupta mare, ce trebuie să purtăm.

De aceea vor și veni Români mulți la Sibiu, și anume nu numai Români din Țara Ungurească, ci și din Țara Românească... Atâta Românime nu s'a mai pomenit de mult în Sibiu, și în deosebi n'am fost atâția *cărturari*. Ori cari ar fi adică deosebirile de vederi politice, în ce privește dragostea și grija pentru limbă, noi Români suntem cu totul una, ear adunarea generală a «Asociaționei» și cea a «Fondului de teatru» se ține în semnul dragostei de limbă și obiceiuri românești, *politica n'are aici nici un amestec*.

Eată de ce avem credința, că amândouă acestea adunări se vor petrece în pace și fără să arunce de cât valuri de însuflețire... Aici nu va fi nici un mar de ceartă, ci ca la un isvor limpede și dătător de viață ne vom întâlni frați, cari atât de rar ne vedem... Aici nu va fi decât o singură întrecere: aceea de a se arăta fiecare jertitor pentru altarul închinat *științei de carte românești*!

Tot cu acest prilej se vor sfătui fruntașii dela băncile românești și asupra afacerilor *economice* menite de a ridica poporul din sărăcia care-l apasă, precum se va deschide și o școală industrială de fete.

Cu un cuvânt, multe și înălțătoare lucruri se vor petrece. Ear după știrile ce primesc aici, la fața locului, s'au luat de asement și măsurile convenite pentru buna primire și petrecere a celor, cari prin venirea lor țin să mărească tabăra mândră a lupțelor pentru limba și obiceiurile strabune.

Sibiu, 3/16 August 1905.

I. Russu Șirianu.

IN JURUL SUFRAGIULUI UNIVERSAL.

— Criza. —

Di Kristóffy iar a vorbit. De data asta el spune lucrurile pe față. Prin «*sufragiul universal*» pe care *vrea* di Kristóffy să l introducă, nu numai că nu se va îmulți, ci va decrește în mod considerabil până și numărul de azi, al cetățenilor de naționalități cu drept electoral. Prin urmare di Kristóffy vrea să jăfuiască pe Români, Slovaci, Sârbi și celelalte naționalități de drepturi. Aceasta e sufragiul d-sale universal. Această soluție o află el de bună pentru criză.

S-o face! Nu ne temem de planul d-sale criminal. Infamia aceasta ar fi cu mult mai mare, decât ca ea să nu-l pedepsească pe cel ce o savirșește. Nedreptăți de acestea mari totdeauna au fertilizat cauza popoarelor asuprite și i-au grăbit desnodământul.

Poporul român însă să știe, ce se plănuește încontra sa. Să știe tot Românul, că el pe pământul țării sale a ajuns parie nefericită, pusă într'un rind cu vita. Nu-l vrednic de drepturi omenești și nu e bun decât de sclavagiu. Eată ce a zis ministrul Kristóffy către un jurnalist de, care s'a lăsat interviuat:

„Sunt acuzat, că s'a vrea să tradez dreptul limbei maghiare și să abandonez marele interes politic al națiunii maghiare. Gravă acuză, din care dacă și umbra ar fi adevărată, respectivul ar merita să fie lovit de disprețul națiunii și în urmașii lui. Dar să vedem, ce-am zis eu către redactorul foii românești? Am zis, că în cazul, când s'ar introduce sufragiul universal, nu se pot deschide nici dânsii dela acest favor și eu sufragiul universal mi-l închipuia de realizat în spirit liberal, fără nici o restrângere pentru naționalități. Pe lângă legalitatea și oportunitatea politică a acestei concepțiuni argumenteză „corpus juris“-ul. Să examinăm până n'capăt toate legile noastre electorale și nu vom afla în aceea nici o dispoziție, care în ori ce privință ar face vre oosebire între cetățenii maghiari și nemaghiari ai țării. Ori să examinăm veacuri în urmă corpul de legi maghiar și vom afla, că concepțiunea liberală și cavalecească a națiunii maghiare, ori de câte ori a fost vorba de statuarea de drepturi, a împărțâșit pe fiecare cetățean al țării. Nicăieri, dar nicăieri nu dăm de restricțiuni ori de dispozițiuni speciale pentru cetățenii ne-

maghiari. Când am zis deci, că dela favorul sufragiului universal naționalitățile nu pot fi și eu im închipui reforma aceasta fără de restricțiune privitoare la naționalități, am zis nimica de speriat, ci simplu am zis pe aceea cărare legală, pe care legea maghiară de veacuri a desemnat-o. Al dă mare păcat e, că am zis, că încă dreptul electoral va fi legal de cunoștința scrisului și celtului, asta se referă și la limba maternă a cetățeanului. Dacă nu este nici o barieră, dacă este nici o restricțiune, atunci, nici în privința cunoștinței scrisului și celtului nu este de restricțiune. Vădit, că aceasta decurge din de mai înainte. Ear în praxă restricțiunea aceasta ar duce la o spoliățione de drepturi măsură așa de mare, încât aceasta ar fi în sibil de motivat înaintea lumii culte.

Restricțiunea aceasta, nu numai, că ar din șanțurile vieții constituționale pe cea mare parte dintre cetățenii nemaghiari, ci lipsi de dreptul de alegător și pe aceia, azi îl au.

Și ar urma cazul, că pe când sistemul mulțumirea adâncă socială a unei părți a nemaghiare prin introducerea sufragiului universal nutremânt la o altă nemulțămire, care mărire ei, chiar mai primejdieasă, decât cetățiu, puteau-ne deci după chibzuire sănă și serioasă numai a ne gândi chiar la o astfel de restricțiune?

De altcum las' să vorbească numerii hotărască ei întrebarea, dacă prin evitarea celiștel singuratic și restricțiunilor primejdie ori chiar numai atingem hegemonia maghiară?

După datele oficioase statistice din ungharia sunt acum 970.841 alegători, la sumă rassa maghiară participă cu 56.2, iar română cu 11.2 procente. Dacă sufragiul universal s'ar da fiecărui cetățean de 20 ani, care știe și celi, avem 2,904,207 alegători, la care maghiarii dau 61.5, iar Români 7.4 procente. ar fi alegător fie-cine de 24 ani, care știe și celi, am avea 2,621,804 alegători, dintre 61.4 procente ar fi Maghiari, iar 7.2 Români.

Înțelepciunea națiunii va hotări, ce primim. Ear acestea nu-s frase, acestea date absolut sigure, cari vorbesc cu puterea tății matematice a numerilor. Făcând celtarea aceasta să judece asupra mea țara. Ear eu sfântul drept al limbei maghiare, preț marele interes politic al națiunii maghiare, nu vreau să leg introducerea sufragiului universal de restricțiuni excepționale. Liniștit aștept tința. Și cine își va mai susține acuza, că nu îi e teamă de supremația maghiară celi sufragiul universal?

După un an...

Dragă Lelio,

Pământul era îmbrăcat în lîntoliu alb, când am început s'o cunosc și răzvoarele erau galbiae, arborii plîși și galbini, când am părăsit-o.

Azi, când, după un an am văzut-o, e aceeași zi de primăvară, plină de veselie și cântec, cu firea ei sburdalnică, casa lor e tot aceeași cu prispa îngustă, ea însă s'a schimbat.

Am lăsat-o încă fetiță și-am găsit-o fată mare, cu rochie lungă, cu ochii cumintii, așezați, plini de farmecul divin al dragostii, care-și aruncă din când în când privirea n'neantul colorat cu tablourii feerice de fericire.

Da... ea e amoretată. Mi-a spus-o sincer, ca unui bun pretin și mi-a povestit, cât e de fericită, ce bun e idealul ei, ce băiat fercheș, cuminte și cu viitor, ear când mi-a zis: „cred, dragă pretine, că-ți pare bine, că mă affi fericită“, o lacrimă s'a furișat sub geana ochilor și aș fi plâns, aș fi fugit de ea, aș fi rugat-o să mă iubiască pe mine...

... Numai acum văd, că o iubesc. Și trebuie să mă arăt vesel, să flirtez, să-l povestesc din isprăvile, ce nu le știe...

*

Peste o săptămână îi va fi nunta. Pe mine m'a rugat să iau parte de bunăseamă și i-am promis, că mă duc.

Azi au înmormântat pe mirele ei. La o excursiă a căzut din fuga calului cu capul de un petrol.

La convoi am condus-o însuși eu. Era

foarte abătută, plînsă; nu ajungea nimic nici-o vorbă consolătoare.

În iatacul meu îmi vin în gând lucruri sinistre. Să te bucuri tu de moartea celuilalt? Mă întreb însumi: de mă bucur, or nu? Ea e, ce e drept, mai bună cu mine; când mă duc la ei, d'abia mă lasă acasă. Par'că și-a și uitat de el; numai din când în când încrețește fruntea, când vr'un suvenir îl reamintește. S'ar părea, că dinadins evită, ca să nu mă supere...

Sunt gelos, deși ea numai să mă supere nu vrea.

Tot eu sunt însă de vină. Vrut-am o probă a dragostei ei? N'am supus-o oare la prea mari chinuri? Am fost la cimiteriu și ea după vechiul obicei românesc și-a făcut cruce deasupra mormântului... o cruce pentru fericirea lui și mi-a atras atenția asupra fotografiei lui, de pe cruce cu observarea: „Ce drăguț și bun era!“

Sunt gelos și e teribil să fi gelos... pentru un mort... Ea o vede și rîde de mine...

Iubitore frate: Iuliu.

Ion Blegu.

MAMA CURAJIOASĂ.

Din colecțiunea: „212 balade și legende populare cu 18,000 versuri“ expusă la expozițiunea din Sibiu de Teodor A. Bogdan, inv. în Bistrița.

Floriciță struguraș
Col' la Veza lângă Blaj
Voinic tînăr să cânta.

Să cânta
Să văeta,
Că n' bătăie cum mereu,
Cu turcu cum să n'tâlnea.
Nici binețe nu-ș dădea,
Făr' din corzi să hărțuia,
Din corzi
De câte tri coți,
Pân' cel turc mi'l nimerea
Mâna dreaptă i-o tăia.

Voinicu sta
Să cânta,
Să cânta
Să văeta
Și la toți să văiera,
Că turcu l'o biruit
Că turcu l'o ciungărit.
Maică-sa
Cum mi'l vedea,
De n'tristat, nu să n'trista
Fără rău să mânia
Și din graiu, așa-l graia:

„Fiule
Copilule,
Tata tău la Teligrad
Câte opt o împușcat:
Și tu-num-ai-întâlnit,
Și ș'-acel te-o biruit,
Și de rîs te-o ciungărit.
Te-o făcut de rîs în sat
Și mie să-mi faci bănat
Și rușine la bărbat.
De ești voinic-voinice:
Iete iute după el,
Și pe unde îi-tâlni!

Sfătuiră celor douăzeci și trei.

Am spus în un număr trecut, că 23 deputați în frunte cu *Szivák Imre* și *Issekutz* au voit să înființeze un partid liberal în 17 l. c. o conferință. Președintele clubului liberal nu s'a învoit la aceasta, ci a amânat ziua conferinței.

Cei 23 însă totuși au ținut ședință în hotelul Panonia din Budapesta. Acolo au fost baronul *Szivák*, *Nagy Ferenc*, etc.

Doă propuneri s'au discutat și se zice, că decizie n'a putut să fie între ei.

„*Pol. Ert.*” (Curierul politic) adaugă următoarele: Conte *Stefan Tisza* și cei din jurul lui au de părerea, că partidul liberal să rămână și să nu mai departe ca unitate tactică, pe când ceilalți mulți din membrii voesc, ca partidul să se împărștie. De bună seamă deja în zilele viitoare va fi schimb de epistole între membri.

Semioficiosul *Magyar Nemzet* scrie, că acolo au zis, adecă la adunare, că partidul liberal prea e sat cu mâinile în sân, că trebuia să cerceteze să atingă țara, că ei are drept etc.

Au zis, că ar trebui să iasă imediat toți din partidul liberal, ca la conferința din 23 l. c. Tisza să stea înaintea unui fapt împlinit.

Cei 23 în 22 l. c. iarăși se vor sfătui, atunci amasiia lor de criză va face o propunere în scris, ce va arăta calea, ce ar trebui s'o urmeze liberalii.

Fejervary in Ischl.

Duminecă va călători baronul *Geza Fejervary* la Viena, ca să tracteze cu *Golubowsky* în cauza tractatelor comerciale. Aici va merge în Ischl, ca să refereze guvernului despre situația politică, înainte ca acesta să meargă la manevre.

Adunare între slovaci.

După cum ni-se comunică, frații noștri slovaci au pornit deja mișcare pentru votul universal. Prima adunare se va ținea Duminecă Poion, la care va lua parte și deputatul naționalist slovac *Hodža Milan*. Conclusele ce se vor lua în aceste adunări vor fi la fel cu hotărârile ce se vor lua și în adunările poporale mănăști.

Ordinul draconic al lui Lukács.

Ministrul cultelor și instrucțiunii a făcut un foarte nesocotit: prin un ordin demn de o minie absolutistă a pus în vigoare legea lui *Reviczy*. Serie între altele în ordinul seu, că școlile unde inspectorul școlar nu vede destul talent în învățarea limbii maghiare, să pensioneze pe învățător, iar unde doi învățători de

aceștia sunt, să închidă școala și să facă școala de stat.

Va să zică, ministrul, pe care nu-l ascultă țara întreagă, vice să ne poruncească nouă. Să știe însă, că noi de ordine anticonstituționale nu ascultăm.

Soldatul cu trei ani de serviciu după manevre vor fi duși iar în garnizoanele lor și după aceea, vor fi, ori nu lăsați acasă, nu se știe.

Grăbiți cu abonamentul!

Cei-ce n'au răspuns încă abonamentul, sunt rugați respectuos să-l trimită imediat, căci săptămâna aceasta sistăm trimiterea foilă la cei-ce nu s'au achitat și ulterior nu mai putem servi cu numere.

Pace, or război?**Rusia adună soldați.****— Războiul ruso-japonez. —**

S'a vorbit atât de mult de *Witte*, care ar fi om trimis de Dumnezeu să scape Rusia din încurcatură. Se vede însă, că nu o va scăpa. Deja se pregătește să vie acasă. Japonezii se mai încred în pace, dar Rușii de loc.

Trimișii celor două popoare nu se înțeleag. Rușii de loc și cu nici un pret nu voesc să despăgubiască Japonezilor cheltuielile de război, nu vreau să le dea insula *Sachalin*, pe când Japonezii tocmai la aceasta țin mai mult.

În Tokio însă mai e speranță, că va fi pace. E vorba, că adecă forma să fie menținută, Rusia vrea să și păstreze și pe mai departe cinstea, de care s'a bucurat.

— De oare-ce în Portsmouth săptămâna trecută a fost foarte cald, iar acum e prea frig, se vorbește, că împăciuitorii trimiși se vor muta cu locul lor la Washington.

În timpul acesta Rusia se pregătește de pace. Tarul a poruncit, ca pe întâia Septembrie întreaga armată Rușilor să fie la olaltă, a orînduit adecă mobilizare generală. Planul lui e ca la caz, că nu va fi pace, să poată păși mai aspru împotriva Japonezilor.

De alta parte zice *Times*, că trimișii Ruși siliți de opinia publică din Washington în momentul cel din urmă vor primi condițiile Japonezilor.

Conferința dela Portsmouth.

Fi-va pace, ori fi va războiu, nimenea nimic nu știe.

Pentru lumea civilizată, care e privitoare îngrozită, de un an și jumătate, la cel mai crunt războiu, ce cunoaște istoria lumii, chiar nereușita conferinței dela Portsmouth n'o să rămâie fără a-i aduce o mângâiere.

Neapărat, isprăvirea cât mai repede a războiului e o cerință de umanitate, înaintea căreia toate celelalte trebuie să amuțească.

Faptul, că încheierea păcii ar mântui dela moarte sute de mii de bărbați nevinovați, ne dă dreptul de a dori cu toată inima izbutirea conferinței. Dar grozăvia războiului de astăzi s'a născut din grozăvia stărei de lucruri din Rusia. Dacă stăpânii Rusiei capătă libertatea prin încheierea păcii, e de temut, că baeva de sânge din *Mandjură* va fi înlocuită prin al a nu mai puțin de crâncenă. Poate nu sute de mii de bărbați, mii de fruntași ai inteligenței rusești, cari n'ar mai putea fi înlocuiți, vor cădea jertfă cruzimii autocratice, și vor asigura prin acesta pe un veac de om încă domnia ei. Dacă însă războiul ține înainte, ar câștiga timp luptătorii pentru renașterea din nou a Rusiei, și ar întări organizația lor încă slabă până acuma și ar putea ataca mai cu siguranță de izbândă o autocrație slăbită prin alt sir de înfrângerii în Asia resăriteană.

Atunci jertfele expedițiunii sângeroase n'ar fi căzut fără folos, n'ar fi adus în adevăr stăpânii lor biruința, dar ar fi adus patriei libertatea.

În nesiguranță în privința rezultatului conferinței dela Portsmouth cade deci o rază de bucurie. De altfel lumea civilizată a privit cu încordare la desbaterile delegațiilor. Căci pacea pe de o parte, iar pe de alta suferințele unui războiu, stăteau în mâinile lor. Autocrația rusească a ușurat chinul lumii civilizate. Teroarea ce împrăștie în faurtru, a mîșorât groaza de războiu. Deși ni-s'a amăgit nădejdea pentru isprăvirea unei lupte omoritoare, totuși prietenilor păcii le-a rămas mângâierea, că autocrația ne-

Doce vorbe nu-ți vorbi,
Făr' prin cap mi-ți teluește
Și prin pept mi-ți nimereste.
Și-ți lovește
Vitejește,
Să areți, că ești voinic,
Și n'o babă de nimic!

Cel voinic, cel voinicel,
Cum pe mîsa auzea,
De durere își uita,
Și la fugă apuca
Și pe turc mi-ți ajungea,
Pe la frunte mi-ți țintea
Pe la cap mi-ți nimerea.
Iar cel voinic-voinicel,
Înapoi nu se înturna
Făr' mai departe merea
Până 'n luptă imi pica
Împușcat
Și sfășiat
De gloantele tunului
De coarda pîgânului,
Fără mîni, fără picioare
Cu carnea pe hăle rezoare.

Maică sa cum auzea
De cântat nu să cânta
Făr' la lume povestea,
C'o avut copil voinic
Ce de mare cum creștea
La bătaie se ducea
Cu tată-s'o alătura
Și alătura murea!

MOȘNEAGU ȘI CUCU.

Colo sus în sus la oi
Moșneag cânta în cîmpol,
Și cânta
Și fluera
Și lacrimi vale vărsa.
Și cânta
Și blăstăma
Și la codrii se uita.
Se uita
Din graiu grăia:
„Dă doamne să mai trăiesc
Cu ficiorii să vorbesc
Treți vorbe să le grăiesc.”

Cucu sta
Și 'l asculta
Și din gură 'l întreba:
„Moșule,
Căruntule,
Spune-mi drept, adevărat
Că de ce ești în bănat,
Că de ce ești întristat,
Că de ce ești supărat?”

— „Hei cucule, fătul meu
E de mult, de când trăiesc
Și plătesc birul turcesc
Și port mondur pîgănesc,
Căci am fost
Cucule fost
Voinic tinăr și spătos
Ș'am umblat
Lumea în lat
Ș'am bătut turcu turbat
Pân' odată s'o 'ntâmplat
C'o venit un glonț turcesc

C'o venit glonț pîgănesc
Spata dreaptă mi-o crepat,
Mîna stîngă mi-o luat,
Ș'apoi turcii
Pîgăniți
Luatu-m'o
Dusu-m'o,
În codru ascunsu-m'o,
Să mă ardă pe prăjini
Să mă deie la pîgâni.
Io de veste cum dădui
Luai codru curmeziș
Luai drumu prin frunziș
Ș'am ajuns la Teligrad,
În Teligrad
M'am băgat,
Ș'am cerut ceva să beau,
Să beau vin de cel turcesc
Puterea să mi-o 'ntăresc;
Dară turcii
Pîgâniți,
În loc de vin de 'l turcesc
M'o pus în jug pîgănesc,
Și m'o 'nchis în închisoare
Să nu văd lună nici soare
Să mor de sete și foame “
— „Și de-acol', cum ai scăpat?”
— „Da o dat Domnul cel sfânt
C'o vin't Pîntea 'n Teligrad,
Teligradu l'o luat
Din temniță m'o scăpat.”
— „Spune-mi unde ți stinga?”
— „Da-ți în țarină turcească
Dzeu să o ferească
Turcu mult s'o stăpânească!”

omenească caută înfrângeri nouă, cari în sfârșit o vor doborî și că atunci Rusia se va putea uni cu acelea popoare, cari se întind din Europa, în jurul pământului până la Japonia, popoare cari cunosc fericirile unei vieți de stat libere. Ori care ar fi rezultatul conferinței dela Portsmouth idea culturii, așa sau așa, tot să câștige.

Românii și sufragiul universal.

Față de planurile d-lui Kristóffy am fost cu toată reserva, cuvenită unor oameni sceptici după o lungă și dureroasă experiență. Nu e nimic ce ne-ar putea face să credem, că actualul guvern va avea tăria să ducă la bun sfârșit proiectul, atât de mult comentat astăzi, despre crearea unei legi electorale pe temeiul sufragiului universal. Și ne doare cumva, că planuri așa de frumoase se nasc în capete de oameni fără tărie și numai în niște împrejurări când eșecul lor e mai anevoioasă, ca ori când.

Au fost vremuri până de curând, când liberalii, printre cari și d-l ministru actual de interne, puteau dintr-o răsufletare să introducă sufragiul universal și țara întreagă, kossuthistă ca și naționalitățile, ar fi săltat de bucurie. Astăzi, când e mai mult o manevră, abilă ce e drept, pentru a eși din incurcătura, când kossuthistii cei stăpâni pe situație și-au schimbat jocul și conduși de motive naționaliste, nu mai îngăduie o lărgire a dreptului electoral, astăzi va rămânea poate o încercare zădarnică.

Cât ne privește pe noi Români e de prisos să mai mărturisim, că proiectul d-lui ministru, care e și al guvernului întreg și după cum se afirmă de ziarele cele mai autorizate, e conceput cu buna știință a Soveranului, nu poate decât să aibă deplina noastră aprobare. Presupunând chiar — și putem să presupunem în toată liniștea — că n'are să rămână decât în faza de proiect, totuși trebuie să salutăm ca simptom, ce ne dă de gândit și de nădăjduit.

E așa de mult de când noi Românii în adunările noastre, în memoriile înaintate Soveranului, în programele naționale cerem și iar cerem introducerea legii electorale pe bazele cele mai largi posibile, încât perspectivele unei reușite ne dau oare care satisfacție.

Fazele, prin cari a trecut acest postulat al nostru, devenit istoric, cine nu le cunoaște?

La 1848 miile de Români adunați pe Câmpul libertății, jurînd credința nestramutată împăratului Austriei și Marelui Principe al Ardealului, cer, între altele, reprezentanții în Dieta, în raport cu numărul sufletelor. În petiția fruntașilor, în cap cu Șaguna, din 25 Februarie 1849 se repetă aceeași cerere. De atunci încoace, până tirziu după uniunea Ardealului cu Ungaria, necontenit s'a pretins abrogarea legii din Cluj (Art. II 1848) care era creată nu pe criteriul reprezentanței poporului, ci pe «sistemul teritorial al națiunilor privilegiate».

În memoriul dela Blaj, din 1878, se repetă același gravamen:

«Cerem o lege electorală nouă și uniformă pentru toate clasele locuitorilor, adecă

o lege, din care să lipsască ori-ce privilegiu de clasă și de castă».

Aici votul universal nu era tocmai pe față cerut, dar ce alta putea să însemneze, uniformitatea pentru toate clasele locuitorilor?

Urmarea stăm, care a fost. Două ani în urmă parlamentul din Pesta a votat o lege, care menținea stări excepționale în Ardeal și impunea un cens doborîtor pentru Români. Noi am fost siliți să intrăm în pasivitate și să asistăm făcuți la barbarile ce se comiteau cu noua lege.

Am ținut apoi marea adunare dela 1881 și am votat, după mature chibzueli, programul partidului național, primind printre punctele lui de competență «crearea unei legi electorale pe baza sufragiului universal, sau cel puțin ca fiecare cetățean, supus la dare directă, să fie investit cu drept de alegere». De aci încolo «sufragiul universal» e în toate replicile, memoriile și memorandumele noastre, trimise în plic la cercurile înalte și înalțate cu plicul nedesfăcut și cu câte-o rezoluție laconică a ministrului de resort din Budapesta.

Dar astea privesc trecutul și le împospătăm numai pentru a dovedi, că ceea-ce el Kristóffy vrea hărăzască țării e una dintre cele mai vechi și cele mai legitime postulate ale Românilor.

Simțim tot regretul, că puterea actualului guvern în acest punct nu este mai mare și știm, că chiar faptul aprobării noastre va contribui la îndepărtarea lui. Indiferent însă de ce are să se întâmple, noi n'avem de a tăgădui, că un ministru, doritor să ia o măsură atât de dreaptă, poate conta la ajutorul majorității absolute a locuitorilor acestei țări, pentru-că e singura măsură, care va putea scăpa țara de un desastru.

Sfat poporului.

În țara noastră e mare sfadă. Kossuthistii și soții lor vor să siliască pe regele nostru, ca să le dea lor limba de comandă, ca nemțeasca să fie pusă de o parte și să vie ungureasca, ca Ungaria să se desfacă de Austria etc.

Fiind ei mai mulți în dietă și fiindcă M. Sa nu a voit să le încredințeze lor circumuirea țării, azi avem la noi stare de exlex, când nimenia nu poate fi silit să plătească darea; de asemenea nimeni nu poate fi dus la cătane.

Nu numai atât. Kossuthistii și tovarășii atâta poporul să nu plătiască cu nici un preț de bună voie darea, să nu meargă de bună voie la miliția.

Nu-ți va cădea însă ție, frate român, foarte rău, când mai tirziu vei trebui să plătești tot deodată, că altcum îți vinde casa, moșioara și tot ce ai în jurul tău? Nu-i mai bine, ca să o plătești cu țirita, de nici n'o simți?

De aceea fiecă Român plătească-și la vreme darea!

Copilul ți-a implinit 21 de ani, ar trebui să meargă la miliția. Nu se țin asentări, fiindcă e exlex și kossuthistii vreau să siliască pe M. Sa să pue la miliția limba ungurească.

Baiatul îți îmbatrânește și mai tirziu bătrân totuși va trebui să meargă la miliția. Nu-i mai bine oare să scape mai repede de miliția?

Ș-apoi nouă nu ne trebuie darurile, cari ar voi kossuthistii să ne hărăzească țara; nu vrem nici să apărem, că am dorit de aceea nice Român să-și plătiască darea și să meargă soldat.

Didactice.

Cultură și gospodărie.

O problemă de mare importanță pentru viața este problema educației femeii.

Lumea a înțeles, că la sinul mamei se pregătește soarta neamurilor și viitorul omului, de aceea cu drept cuvânt se discută și se caută a se pune în practică cele mai bune de folos așezăminte pentru educarea și creșterea viitoarelor mame.

Dar ca în toate discuțiunile, în toate chestiunile mari și de interes general și aci se ivește „paradoxe“, dintre cari vom căuta să lămurim pe una și ne vom încerca să arătăm, că ea este reală, ci numai aparentă.

Nu odată am auzit vorbindu-se pe la noi că dacă fetele învață prea multă carte, — exact: stau prea mult pe la școale! — nu mai place în urmă să se ocupe de gospodărie și atunci e val de casa, care va apuca pe mamele noastre! Se mai zice, că femeile „vărate“ nu sunt bune de soții, și această căută a se dovedi cu argumente din viața celor zise culte.

De-aci ar urma, că e bine, ca fetelor să li dăm mai puțină carte și să li dedăm la gospodărie.

Chestiunea însă de fapt nu se prezintă generalizarea e falsă, deci concluzia e greșită.

Dacă vom cerceta viața femeii la germani, la elvețieni (Svițera), vom vedea că femeia e de o curățenie și vrednicie de mirat; vom vedea însă totodată, că lucrurile de mână, cetește reviste bune, și nu va încurca, dacă vine vorba în societate de despre vre-un poet mare, vre-un mare muzicant, etc.

Avem dar în fața noastră și femeia și gospodină bună, într-o persoană. Iar urea, efectul acestui fel de a fi a femeii, e mărirea Germaniei și fericirea vieții patriei a elvețienilor...

Nu este dar paradox: cultura și gospodăria, nu sunt antitetice aceste două concepții, din contră, ele se completează, într-un desăvârșit sufletului și vieții femeiești.

Cu cât mai bine va înțelege femeia adevărată cultură, cu cât mai mult va pricepe munca bărbatului, cu cât mai bine va înțelege problema educației copiilor, cu atât mai mult va face tovarășului său viața! Cu cât mai bine își va înțelege datorințele sale, și ția sa, cu cât mai chibzuit își va face și o ducă gospodăria sa, când înțelege problema vieții, — decât dacă întunecată este la mână. Agerimea minții nu o suplinește îndemnul mânilor nici când, — — duhul vremii și buintele vieții pretind și dela femeie cultură.

Dar nu învățătura seacă este aceea, care ne va da o generație bine pregătită pentru viață, căci un mare pedagog a zis: „învățătura să fie educativă“. Trebuie dar și inimă dădă prin școală poleială cerută de lumină vătăturei și atunci vom vedea, că între cultura și gospodărie nu raport paradoxal există, ci ideală armonie, care întruchipată este: fetă de model.

În acest senz s'a contemplat noua reorganizare a școlii de fete române cu internatul Arad.

Dumnezeu să ajute!

Sobe de oțel, prin care încălzeste între.

Fabrică pentru sobe de oțel, minate cu electricitate.

PUCHER ANDRAS TEMESVÁR-JÓZSEFVÁROS, URI-UTCZA 6.

NR. TELEFONULUI: 168.

NR. TELEFONULUI: 168.

Recomandă P. T. publicului cele mai bune sobe de lut, fabricația indigenă, recunoscută de mai bună calitate, care poate fi încălzită parte cu căldură repede, cu vechii dorință a stimatei oaspeți cu sistem de umplere, la care se pune în lăuntru oărbune sau cox.

Transformă cu preț convenabil sobe stricate.

Multe epistole de recunoștință!

Catalog ilustrat gratis în...

Darea de seamă

a șefului clubului naționalist

Dr. T. MIHALI

ținută în Heanda-mare la 31.13 August.

— Raport special —

Ziua de Duminică 13 l. c. a fost pen-
alegătorii români din cercul Heanda-
ore o zi de sărbătoare națională, ca și
de decenii nu li-s'a mai dat ocazie să
tzeze.

Domnul Dr. Teodor Mihali, deputatul
clubului, presidentul clubului parlamentar
naționalist, și-a ținut darea de seamă.

Deși alegătorii au fost avizați numai în
momentul din urmă, deja înainte de amiază
poporul din cerc grăbea rânduri, rânduri
Heanda-mare. Chiar și din comunele
mai îndepărtate s'au grăbit bravii ale-
gători la Heanda, căci însuflețirea și dragos-
poporului față de Dr. Mihali este de o
profunditate isvorită din cele mai curate
simțimente românești. Inteligența din cerc
semenea a alergat cu dragă inimă la acea
adunare pentru a dovedi veneratului
deputat alipirea și încrederea sa. Comuna
creagă avea înfățișare sărbătorească. Ghir-
lele de flori și frunze împodobeau fere-
le și porțile caselor românilor. Două porți
simfale, una la intrarea în comună, cealaltă
la casa fruntașului țaran Vasilica Bude
fost ridicate din partea alegătorilor
prezenți.

Pe la orele 3 sosește trăsura d-lui Dr.
Mihali, însoțit de aprigul nostru luptător
domnul Dr. Stefan C. Pop, deputat dietal al
cercului Siria și domnul Dr. Alexandru de
Voevod, precum și o mare parte de
intelligență românească din Dej, între cari
putut remarcă pe harnicii noștri advo-
cați Dr. Ioan Chereșes și Dr. Clemente
Bărbulescu.

La poartă a fost salutat de dl Gavrilă
Bărbulescu din Heanda. De aci, — între vii
strigăte de »să trăiască» — înainta
voivod printre șirele alegătorilor postali de
pe părțile drumului până la casa frunta-
șului țaran Vasilica Bude. La poarta trium-
fală cu inscripția — »Bine a-ți venit! Trăia-
scă!» deputatul nostru Dr. Teodor Mihali
întrădită aci) a fost întâmpinat de Mi-
hali de poporul român din Heanda. Șase
cununi de flori s'au apropiat de
voivod și cu multă dragoste au predat cu-
nuni eroului zilei Dr. Mihali. Aci a fost
salutat de țaranul Vasilica Bude, în casa și
pe care căruia au decurs toate festivitățile.

Nu trec câte-va minute și sosește din
Heanda de către scâlzile dela Buzușa marele
șef de mecenate, luptătorul cel neînfrânt în-
frunțit în jertfele aduse pe altariul cauzei
naționale, badea George Pop de Bă-

Insuflețire la culme, strigăte «să trăiască»
delocotea văzduhul!

În aceste momente de adevărată însu-
șire părintele Pahomiu Pop, preot în Losna-
re, salută prin o frumoasă vorbire pe ma-
șeful nostru luptător, la ce domnul George
Pop de Băsești cu lacrimi în ochi, prin cu-

vinte înaltătoare mulțumește poporul de
frumoasa primire ce i-sa făcut, laudă alega-
torii cercului și din inimă le recomandă ca
devotamentul și abnegațiunea manifestată la
alegerile trecute să o păstreze și pe viitor.
— Am venit, zise, să vă laud pentru cinstea
ce ați adus neamului românesc prin vred-
nicia voastră. În toate părțile sunt privit ca
tata a marelui familii ce formează neamul ro-
mânesc din țeara aceasta. Sunt mândru de
voi!

Luptați fără frică și cu inimă, căci pen-
tru al vostru bine luptați! Românul nu asu-
prește pe nimeni, nu voeste a jigni pe ni-
meni, numai ce e al său, îl cere. Ear ce cere
ei, e drept și sfânt înaintea lui Dumnezeu
și a oamenilor!

Sunt bătrân și bălnavicios, nu știu ajun-
ge-voi să fiu norocos a mai veni în mijlocul
vostru. Dar vă rog să-mi țineți samă și în-
tipariți în inimă și în suflet vorbele mele și
să le împliniți cu sfîntenie. Ascultați totdea-
una de bărbății voștri vrednici și nu vă lă-
sați ispășiți de cei mincinoși și vicleni!

Să trăiți, Dumnezeu cu noi toți!

la cuvântul oratorului de forță domnul
Dr. Stefan C. Pop, deputatul dietal. Incepe
că vine dela frații slovaci (strigăte de să tră-
iască frații slovaci).

E încântat de prezența cea mare a ale-
gătorilor, cari fac fală deputatului lor, care
este și vrednic președinte al clubului depu-
taților naționaliști din parlament, ear alegă-
torii încă pot fi mândrii de vrednicul lor de-
putat, care își va spune îndată darea lui de
seamă despre activitatea parlamentară. Asi-
gură pe alegători, că toți frații români și
celealalte naționalități nemaghiare s'au trezit
și își cer drepturile lor sfinte. Dacă pe tot
locul vor fi treziți și însuflețiți, precum vede
că sunt alegătorii din cercul Heanda-mare, iz-
bânda va fi sigură!

la apoi cuvântul domnul Dr. Teodor
Mihali, care cu mare vervă oratorică rostește
următoarele:

Fraților!

Iubiți și stimați alegători!

De mult am simțit dorul, ca să vin în mij-
locul d-voastră și să vă dau samă de activitatea
mea politică de până acuma. Astăzi, în fine îmi
văd acest dor împlinit și înainte de toate mă simt
dator să vă mulțumesc, că ați binevoit a veni
într'un număr așa de frumos la această adunare
de dare de seamă. D-voastră la alegere v'ați im-
plinit în mod cinstit atât datorința de vredniciei
români, cât și datorința de membrii disciplinați
ai partidului nostru național românesc, fără șo-
văire, fără frică și neliniști prin faptul, că ați
luptat nu pentru învingerea mea, nu având în ve-
dere modesta mea persoană, dar pentru învin-
gerea cauzei naționale românești pe care mă an-
gajasem să o reprezint în cercul d-voastră și pen-
tru învingerea programului nostru național pe baza
cărui v'am rugat să-mi dați încrederea d-voastră.
Eu la rândul meu am sfânta datorință, să vă
dau samă de munca ce am îndeplinit-o ca depu-

tat al d-voastră, ear d-voastră ve-ți binevoi după
ascultarea dării mele de seamă, să apreciați, să cum-
păniți și să judecați, dacă am fost ori nu vred-
nic de încrederea ce ați pus-o în mine atunci
când m'ați ales de deputat. Știți cu toții, că ale-
gerile din luna lui Ianuar s'au făcut în nădejdea
ca alegându-se un nou rând de oameni de depu-
tați pentru statul țării, aceștia să mântuiască țara
din criză, adevărat din încercătura în care fusese
adusă în urma certelor înverșunate, ce s'au iscat
între deputați. — Știți și despre aceea, că în loc
de a i-se pune un capăt crizei prin dieta cea nou
aleasă, aceasta a încurcat și mai rău ițele crizei.

Noi, deputații români am avut cea mai grea
poziție în acest parlament. Grea înainte de toate,
pentru că nu eram decât opt înși astfel, că nu
eram destul pentru că să închegăm un partid de
sine stătător.

Ne-am văzut deci îndemnați, ca dimpreună
cu singurul deputat slovac și cu singurul deputat
sărbesc, — frați de ai noștri în suferință, să for-
măm clubul parlamentar al naționalităților nema-
ghiare.

Astfel alcătuim un club de 10 deputați și
suntem în stare cel puțin stăta că putem face propu-
neri de sine stătătoare. La începutul sesiunii die-
tale nu s'au ivit chestii, cari să ne fi dat oca-
ziune să ne putem arăta dorințele. De aceea nu
credeți însă că avem o stare ușoară și plăcută.
Nu! Dintre cei 8 deputați români ne văzurăm si-
liți 4 înși să ne apărăm mandatele atacate. Cât
ne-au dat fiește căruia de lucru aceste pertrac-
tări o știți d-voastră cu toții destul de bine și o
știu îndeosebi aceia, cari au fost ascultați ca mar-
tori în afacerea mandatului meu. Cu mine mai cu
samă le place să se ocupe, cercetarea în afacerea
mandatului meu a fost mai cu samă lungă, su-
părăcioasă și în sfîns pusă la cale pentru de
a mi trezi scârbă de a mai rămâne deputat. Și
aceasta nu numai pentru faptul, că sunt român
și stau pe baza programului nostru național, dar
mai mult încă pentru că din încrederea clubului
parlamentar al deputaților naționali nemaghiari, eu
am fost ales de presidentul acestui club.

Cea dintâiu ocazie, ce ni-s'a oferit pentru
de a ne putea valida a fost discuția proiectului
de adresă către coroană ce l'au înaintat parla-
mentului partidele opoziționale coalitate. Convin-
gându-ne noi, clubul naționalist nemaghiar, că în
adresa coaliției drepturile și interesele naționali-
tăților și ale popoarelor din patria noastră sunt
nesocotite și că aceasta coaliție, care înainte de
alegeri făcuse promisiuni atât de mari pentru
eluptarea, apărarea și asigurarea acelor drepturi,
văzându-se tare și mare, uitase de promisiunile date
alegătorilor și acuma cerea mai presus de drop-
turi cetățenești introducerea limbei maghiare în
armată, — ne-am hotărît ca să înaintăm și noi un
proiect de adresă către înaltul tron. La compune-
rea acestei adrese ne-am lăsat conduși între altele
de considerația tactică, de intenția ca să le facem
posibil tuturor acelor deputați maghiari, cari ar avea
convingeri adevărat democratice să se identifice cu
noi. Nu este vina noastră că nu s'au aflat depu-
tați maghiari de convingeri adevărat democratice.
Este însă o învățătură foarte prețioasă acest
fapt nu numai pentru noi, dar și pentru alegă-
torii acelor deputați. Și este meritul nostru că
în urma proiectului de adresă prezentat prin noi
parlamentului, toți cetățenii acestei patrii cât și
coroana și străinătatea s'au putut convinge, că
pe baze adevărat patriotice și democratice nu stă
nici un singur partid din parlamentul Ungariei,
afară de partidul nostru.

O să vă comunic în resumat câteva din
punctele cardinale ale adresei noastre, oferindu-Vă
astfel ocazie să vă puteți crea o judecată clară

și să puteți aduce verdictul d-voastră în deplină cunoștință de cauză.

Înainte de toate statorim, că „cu sinceritatea datorită Majestății Voastre trebuie să declarăm că atunci, când din cele aproape 20 milioane de locuitori ai țării, abia un milion este numărul acelor, cari sunt investiți cu dreptul electoral noi, corpurile legiuitoare actuale fără oare-care nemodestie nu putem afirma despre noi, că am reprezentat totalitatea locuitorilor țării. În urma manevrării legii noastre electorale cât și în urma împărțirii tendințioasă a cercurilor electorale, abuzurilor și siluirilor, ce în măsură mare tot se mai comit și acum la alegeri, cea mai mare parte a locuitorilor țării nu este reprezentată prin corpurile legiuitoare”. După ce expunem apoi, cum din cauza censului de multe ori arbitrar și tendențios stabilit, cât și din cauza sistemului actual electoral, care pentru Transilvania este diferit de cel statorit pentru Ungaria, naționalitățile nemaghiare în trecut au fost silite să observe pasivitate politică față de atingerile dietale, continuăm:

„Porcuzând din principiul egalității de drepturi, e cu totul îndreptățită pretenziunea, că *fiecare cetățean al țării să i-se dea dreptul de alegere, fărăosebire de naționalitate*”.

Cerem mai departe crearea unor legi, cari să garanteze dreptul de înținare liberă, libertatea presei, executarea legii despre egală îndreptățire a naționalităților și în cadrele acesteia întemeierea și susținerea de școli confesionale-naționale din visteria statului, cu limba maternă a elevilor ca limbă de propunere, de asemenea respectarea drepturilor autonome ale bisericilor noastre, garantate prin lege, dar astăzi călcate în picioare și în același timp validitatea limbii materne a cetățenilor în cadrele administrației și ale justiției.

Cu privire la armată, cerem în directă contradicție cu postulatul partidelor maghiare coalitate, — cari cer limba maghiară pentru armată, — și amăsurat programului nostru național: „Introducerea serviciului militar de doi ani... și „ca instrucția militară a feciorilor să se facă în limba lor maternă și tocmai din acest motiv în cadrele regimentelor este a se da o importanță mult mai mare, ca până acum limbii materne a feciorilor. Tot asemenea interesele justiției pretind ca acusatul să se poată apăra în limba sa maternă”. Astfel pentru armată pretindem susținerea stărei vechi, dar în același timp validitatea limbii materne a feciorilor!

Mai departe statorim necesitatea susținerii comunității vamale cu Austria pentru prezent, cât și, că: „Interesele materiale, sociale și culturale ale clasei agronomice, ale clasei micii industrie și ale muncitorilor vor trebui să constituie una din preocupările arzătoare ale viitoarelor guverne. Reforma legilor de dare pe baza principiului dării progresive, scutirea de contribuțiune a minimumului de existență, tot astfel scoaterea de sub darea indirectă a articolelor indispensabile de alimentare, — sunt pretențiuni ale căror rezolvire nu mai suferă amânare”.

Fraților alegători!

V'am spus pe scurt în liniamente generale punctele de competență ale proiectului nostru de adresă, ce l'am înaintat ca contrapropunere față de proiectul de adresă al opoziției coalitate maghiare.

Acelora, cari nu sunt mulțumiți cu adresa prezentată dietei de către clubul naționalităților, nici cu vobirile noastre ținute în Dietă în jurul acestei adrese le răspund, că Dlor nu sunt în curat cu aceea, — ce însemnează o adresă prezentată parlamentului. Proiectul de adresă are scopul să fie primit de majoritatea parlamentului și de aceea noi în acest proiect am precizat numai cadrele generale a unei politici sănătoase de stat între care fiecare popor din această țară se poate desvolta liber cu toate atributele individualității sale naționale: am desfășurat principiul curii democratice, cari pot fi primite de ori ce partidă cinstită, însă din programul nostru național n'am abandonat nici o iotă.

Cu liniște mă încred în judecata dreaptă a Dvoastră, care va și să hotărască, dacă munca, ce am săvârșit o noi cei 10 deputați nemaghiari în scurta dar agitata sesiune parlamentară decursă, a fost o muncă cinstită din punctul de vedere al intereselor românești, ori o „hipocrie machiavelistică”, precum îi place unei foi românești să o numească. Cu sufletul liniștit aștept verdictul, ce o să-l aduceți cumpănind, că oare opinia publică mare românească în frunte cu toate foile

noastre, — afară de unica Gazeta și cei câțiva satoliți de ai ei, — are dreptate, când aprobând activitatea noastră parlamentară, prezăveste curajul cetățenesc, țaria convingerilor noastre și vrednicia bărbătească, cu care am apărat interesele neamului, ori că poate ve-ți afla, că eu dreptate foile, opinia publică și bărbății politici maghiari, cari ne injură, că suntem niște obraznici trădători de patrie!

Eu, ca presidentul clubului naționalist nemaghiar din parlament am avut cea mai mare răspundere în situația complicată politică în fața căreia aveam datorința ca să înaintăm proiectul nostru de adresă către Majestatea Sa. Și precum am cerut dela Coroană împlinirea atâtor reforme neplăcute partidelor coalitate maghiare, puteam tot pe atât de ușor să cerem mai mult, puteam să cerem chiar și crearea unui mare principat românesc sub sceptrul Majestății Sale. Eu nu sunt însă din fire omul, care să ceară totul și să se lupte pentru chimere, alegându-se la sfârșit cu nimica. Echilibrul dintre voință și putință îl apreciez mai presus decât popularitatea efimă ce ușor se poate câștiga la noi Românii, prin frase frumoase sunătoare și prin postulate extravagante politice, accentuate la timp nepotrivit, fără scrupul. Mie îmi place să îmi dau seamă în acțiunile mele politice de situația reală, precum o oferă momentul!

Și de aceea am ținut, ca noi cei 10 deputați nemaghiari, să nu venim în fața dietei, a Majestății Sale și a opiniei publice mari Europene, cu un proiect de adresă care să conțină astfel de postulate mari, astfel de pretenții exagerate, cari, considerând situația reală, adică numărul nostru mic în parlament și organizarea noastră națională absolut marcă afară de parlament, să ne prezinte ca pe niște fraseologi și demagogi, cari nu se sfîșe a se face, de dragul unei trecătoare popularități, — deci de dragul vanităților personale, — ridicoli! În viața politică a neamurilor nu aceea numără, ce unui ori altui dorește, ce număra ori altuia îi apare ca dreptul său, pentru-că îi este idealul; ba nu numără nici chiar dreptul bun ce-l are din punct de vedere abstract cineva, ci numără numai și numai țaria cu care un partid, un neam este în stare să se alime și să-și validizeze drepturile sale.

Se face deci de risul lumii acel bărbat politic, acel partid, care pretinde mai mult din cum este în stare să poată să-și ia la caz, dacă nu i-s-ar da de bună voie.

Priviți fraților lepăta partidelor coalitate maghiare! Vă întreb, se poate ceva mai ridicol, ceva mai vrednic de compătimire, decât svircolirea neputincioasă, în care se frământă de atâta timp coaliția? Ei pretind introducerea limbii maghiare în armată, pentru-ca să poată apoi elupta uniunea personală și amenință, că pace nu are să fie până atunci, până când Coroana nu le va împlini pretenția.

La început au amenințat până și cu revoluție, dacă nu li-s-ar împlini postulatele. Apoi convingându-se, că sunt prea slabi pentru de a putea repela anul 1848, s'au pus pe baza mai comodă, mai ieftină și mai nepericuloasă a așa numitei rezistențe pasive. Dacă vor vedea, că nici astfel nu sunt în stare să stoarcă dela Majestatea Sa introducerea limbii maghiare în armată, ne vom pomeni poate după un răstimp de câte-va săptămâni ori luni, că se vor mulțumi cu așa numita mână liberă cu privire la reformele interne. Ce însemnă: „mână liberă cu privire la reformele interne”? Aceasta însemnă, că Majestatea Sa este — se zice — aplicat să permită unui guvern eșit din sinul coaliției, ca să poată înainta după bunul său plac dietei atari legi, înaintarea cărora ar permite-o Majestatea Sa. Între aceste proiecte de legi ar putea să fie foarte numeroasă acelea, cari ar urmări scopul de a ne maghiariza, — de legi de felul acelor, ca și cari atât de multe a creat partidul liberal în lunga epocă cât a ținut cârma țării în mână. Ar rămânea deci coaliția fără limbă maghiară în armată, fără independența vamală a Ungariei și fără uniune personală. Ar rămânea adică toate stările politice din patria noastră în tocmai așa, precum au fost ele dela anul 1867 până în ziua de astăzi, cu singura deosebire, că partidul deia putere nu ar fi cel liberal! Vă întreb fraților, oare vrednică ar fi coaliția, vrednică ar fi corifeii maghiari de stima obștei maghiare, oare apt ar fi rezultatul luptei lor să impună frică și respect neamurilor nemaghiare din patrie, dacă criza, care au provocat-o eu dorul ca să înalțe cauza maghiarizmului pe

piscurile independenței Ungariei și ale tronului omnipotenței hegemoniei maghiare, s'ar să în mocirla veche a politicii partidului liberal?

Într'adevăr fraților în acest caz șefii coaliției s'ar dovedi de simpli demagogi, cari nu au fost încă zii de ideile cari le-au profesat în fața alegătorilor lor și în fața lumii, ei erau însășoși dorel de a ajunge la putere și de rivna de a ține portofoliul ministeriale. Și vă întreb frații după toate acestea, că oare nu e prudent, ca mai patriotice și mai vrednic de bărbății politici să facă astfel precum a făcut clubul parlamentar al naționalităților nemaghiare, să ce anume atâta, cât pot avea nădejdea, că vor fi realizat?

Sunt, precum v'am mai amintit în trecut între cărturarii români, cari ne fac înșurțări pe treacă în proiectul nostru de adresă și în viziunile noastre nu am accentuat toate punctele programului nostru politic statorit din partea coaliției naționale din 10 Ianuarie 1905. Este asta vă întreb, apostasiu politic? Nu fraților, a stați politicii am fi noi deputații români în atenție dacă am fi cerut ceva, ce stă în contradicție cu principiile noastre naționale și cu postulatele statorite în programul nostru național. Și pe a vă arăta mai plastic că afirmarea mea că spunde realității că este adevărată, vă rog să bineț-amni perente, să vă stragatenția asupra trecutului și asupra prezentului celui mai puternic partid parlamentar de astăzi, asupra partidului kossuth. Acest partid dela înfrimțarea sa, respectiv statorirea programului său la 29 Septembrie a avut ca principala țință:

„Cea mai primordială menire a partidului nostru va fi, ca legile din 1867, cari privesc cerile comune și sunt spre deosebită daună ar să fie abrogate pe cale constituțională; Una sa fie provăzută cu toate atributele unui stat independent și să aibă deci o armată independentă (specială), să hotărască însăși asupra afacerilor externe, asupra finanțelor și comerțului său, de an au avut loc multe discuții în parlamentul nostru. Rășoiți însă așelele parlamentului și vedea, că cu toate că le era independența țării țință finală programatică, ca partid totuși suthuștii tindeau înainte de toate în discuțiile parlamentare, ca să-și creeze substratul, să-și strueze fundamentul pentru a putea începe acurata luptă pentru neatințarea Ungariei.

Abia de când cu ultimele alegeri văzându-se că mai puternic partid parlamentar, s'au pus pe baza intransigenței, prămând luptă neimpăcată și refuzând — pentru ceput măcar — ori și ce condiție de pace, timp nu li-se va da limba maghiară pentru armată. Și precum am accentuat mai înainte, în semnele arată, că ei prețindu-și mai pe sușțele de cum sunt în realitate și lăsându-se de fata morgana a sinavoșiei, la sfârșit se îndestuli, de voo de nevoie, în locul armatei maghiare cu „reformele interne”, deci în loc de reforme, cu ficțiuni de reforme, în loc de triumfă retragere rășinoasă. Astfel pățește ori ce partid politic, care părăsind bazele reale, se luptă pe postulate, cari nu sunt adecvate puterii sale.

Cu pentru cel tare și puternic este real, pentru cel slab este numai un vis, ce în gura celui mai puternic apare sublim, în gura celui slab devine ridicol, voința celui puternic depinde ca să devină cuvântul său, cuvântul celui slab care are în voința și dorul fără de a avea și putința și rămâne o frsză, care poate că sună frumos, care să perde fără urmă în vânt.

Fraților alegători!

Ca să revin deci asupra activității mele isamentare, constat, că eu m'am nizuț să luptă pe postulate realizabile între împrejurările reale politice și astfel să conluera la crearea fundamentului pe care să pot eu ori alții, — cari mai mult favorizați de situația politică din țară m'au favorizat pe mine și pe tovarășii mei stă de astăzi — începe a zidi realizarea programului nostru național. Cel mai cardinal punct între toate acestea postulatul votului universal rect și secret și arondarea cinstită a cercurilor electorale. Nimic nu este mai firesc, decât după ce în toată Europa idea democratică a celei mai admirabile progrese, dupăse toată fericirea patriei noastre și a popoarelor ce eueșc își are isvorul în susținerea sistemului tocratic, feudai, — programul nostru aderă la mocratic, cât și postulatul nostru care cere electoral universal, singur poate crea temelii toare și renașterii a patriei noastre, stând singur

lumea spiritului timpului. Tot pe atât de firesc este un postulat care a purces din însuși spiritul timpului, este nu numai real, dar se va și realiza prin însăși forța sa majoră genuină. Scutirea intereselor claselor muncitorilor, ale micilor industriași și mai pe sus de toate ale clasei agro-muncitor, pe cât și introducerea dărilor progresive în scutirea de dări a minimumului de existență sunt altele postulate, care vor trebui să fie considerate și împlinite de viitoarele guverne, din sine ori cărui partid parlamentar s'ar recruta ele. Dacă țara noastră va fi din zi ce merge tot mai amenințată de ruinul material și de demoralizarea morală cu cât mai mult s'ar amâna rearea lor. Ori nu vedem oare zilnic cum în urmașii intereselor țărănimii noastre, ocrotiți de către un stat agrar precum e statul nostru, ar trebui să i-se dea cea mai mare atenție. Și în urma stărilor ticăloase ce domnesc în administrația noastră, emigrările populii dela țară iau din zi ce merge dimensiuni tot mai îngrozitoare? — Zău inima ori și cărui partid adevărat trebuie să fie scuduită de durerea și samă, că numai în decursul lunii Februarie anulul curent au emigrat din patria noastră peste 32 000 inși! Răspundere grea și îngrozitoare pe toți aceia, cari prin tinuta lor politică au provocat stările îngrozitoare în care se află țara noastră cât și pe aceia, cari având puterea în mână — în loc să contribuie la îndreptarea războaielor triste, în loc să se lupte pentru crearea unor reforme pe terenul economic, ce cu atât mai mult le așteaptă dela ei popoarele țării, — se ocupă pentru fantasmagorii din domeniul dreptului și de dragul utopiei ideii de stat maghiar.

Fraților alegători!

Postulatul nostru, ca în cadrele armatei în țară să fie introdus serviciul de 2 ani și instruirea mai intensivă în limba maternă a feciorilor, nu este o asemenea? El însăși, că noi dorim, ca limba maternă să rămână și pe viitor cea germână, pe lângă cultivarea mai intensivă a limbii materne a feciorilor. Am ținut să statorim acest postulat pentru că interesele noastre naționale numai până până le vedem scutite și identice cu interesele monarhiei Austro-Ungare, până când aceasta monarhie este tare și mare, iar tare și puternică ea nu poate să rămână, decât sub paza scuturii și bine încheagată a unei armate unitare și în privința limbii cât și în privința organizației și disciplinei. Unitatea armatei nu este permisă să fie zguduită de dragul tendințelor separatiste maghiare, căci țara nu este numai maghiară susținută ei și de noi și mai cu seamă de noi majoritatea nemaghiară a locuitorilor țării. Cu drept cuvânt putem deci pretinde, ultima instituție, în cadrele căreia există perfectă egalitate de drepturi pentru toate neamurile monarhiei, să nu fie aservită hegemoniei seopurilor soviniște maghiare, ci să rămână și pe viitor un paladiu și un scut puternic unitar bine încheagat al existenței monarhiei habsburgice și astfel al existenței noastre naționale!

Fraților alegători!

Situația politică ori-cât de mult a fost de durată, până astăzi nu i-a creat partidului nostru național o poziție atât de grea încât să nu îl putem preciza cu ușurință punctul seu de vedere politic principial. După-cum se desvoltă și mersul crizei, trebuie să ne dăm seamă, că și înainte ne putem vedea puși în fața alternativei, că oare partidelor coalitate maghiare avem să ne dăm concursul nostru ori coroanei? Pe cât de îngingășă este această chestie, totuși îmi țin de a mai înaltă datorință națională și patriotică să nu trec peste ea cu tăcere la ordinea zilei, ci gândind convingerei mele, că chiar și între cele mai grele referințe politice, sinceritatea și mărturisirea adevărului singure pot să facă serviciul cel mai bun cauzei neamului nostru; țin, ca să-mi prezint punctul de vedere referitor la această importantă chestie. Înainte de toate cred, că tălmăcirea și convingerea D-voastră nu numai a mea, ci și constat, că de oare-ce până în momentul acesta nici partidele coalitate maghiare, nici coroana nu au reflectat la ajutorul nostru în lupta noastră s'a încins în jurul cauzelor, cari au dat naștere crizei. — noi partidul național român care prezentăm 3 milioane de români nu este permis să ne oferim serviciile politice nici uneia dintre părțile litigante fără de a ne expune rușinii și să fim timbrați cu drept cuvânt, din parțialitate și ticăloși, nevrednici de numele român. Iar când s'ar face apel la ajutorul nostru dintr-o parte ori dintr'alta, nu ne va fi permis să ne alăturăm decât acelui factor, care în

schimb pentru tovarășia noastră politică se va arăta hotărât și va fi și capabil să ne ofere garanții concrete pentru realizarea postulatelor principiale ale programului nostru național. Am credința fermă, că în acest înțeles va statori și o viitoare conferință națională direcția politică ce va trebui să o ia partidul nostru național!

Nici că se poate altcum!

Căci noi fatal trebuie să combatem ori-ce partid, ori-ce guvern, care tinde la nimicirea noastră națională și inevitabil am fi siliți să spriginim — în interesul bine priceput al neamului nostru — pe ori-ce factor, care ar avea intenția sinceră și ar dispune de forța reală, ca să ne garanteze: „Cea mai deplină recunoaștere a poporului român de individualitate politică alcătuitoare de stat și asigurarea dezvoltării sale etnice și constituționale prin instituții de drept public”. Iată punctul meu de vedere referitor la această prea importantă chestie.

Fraților alegători!

Dați-mi voie, ca acum să analizez pe scurt șansele unei atare eventuale situații politice. Este oare posibil ca în viitor să se desvolte o astfel de constelație politică, încât coalitia să ne ofere garanțiile ce i-le-am cere cu privire la realizarea postulatelor noastre programatice, drept recompensă pentru ajutorul nostru politic? Eu unul tin o atare dezvoltare apriori de eschisă. Iată pentru-ce. Toată criza actuală a fost provocată cu intenția, la început ascunsă, ulterior proclamată ca dogmă politică maghiară din partea coalitiei ca să fie realizată independența Ungariei în cadrele căreia noi Românii și cu noi împreună celelalte neamuri nemaghiare să putem fi maghiarizați! Da, pentru maghiarizarea noastră au trebuit partidele coalitate maghiare, de limba de comandă maghiară în armată, pentru maghiarizarea noastră fiind ele la independența Ungariei.

De dragul utopiei politice de maghiarizare s'a provocat conflictul dintre coroană și coalitie. Astfel necum să se poată ivi cândva în viitor o atare constelație politică în cadrele căreia noi să ne putem alătura coalitiei, din contra vom fi siliți să combatem cu toată energia și cu toată hotărârea, ce ni-o impune sentimentul nostru de conservare națională, postulatele și tendințele partidelor coalitate.

În genere eu nu-mi pot imagina, ca noi să putem face cauză comană, cu oare careva dintre actualele partide parlamentare maghiare. Numai dacă s'ar naște în viitor un partid maghiar ori o grupare de partide, care ar accepta fără preget și din sincere convingeri principiile politice profesate până astăzi zădarnic de marele patriot maghiar Ludvic Moesári. — numai în cazul acesta ni-s'ar da posibilitatea unei alianțe politice reale și trainice cu un partid maghiar parlamentar. Mai rămâne după toate acestea fraților pentru mine datorința, ca să mă pronunț asupra așa numitei politice „tradiționale” românești. Le place unora dintre cărturarii noștri de astăzi să susțină că bărbații politici români din trecut au făcut serviciul și s'au lăsat întrebuițați de „unelte oarbe” din partea Vienei. Alții cărturarii români dovedesc printr-o astfel de părere numai, că nu s'au îndeletnicit destul de temeinic cu studiarea mai profundă a cauzelor, cari au produs acele fenomene politice, ce și-au găsit expresiunea în forma politice tradiționale. Dovedesc pe de altă parte, că în sufletele lor au aflat resunet următoarele calumniai născocite din partea soviniștilor cu intenția tendențioasă de a ponegri și a micșora mărimea adevărată a bărbaților noștri iluștri din trecut și de a ne predispuce să provocăm în momente de gravă importanță istorică pentru viitorul neamului nostru, conflicte cu coroana. Loialitatea tradițională a poporului român a fost izvorul politicii tradiționale din trecut. Această loialitate nu a fost altceva, decât sentimentul conștient al bărbaților noștri politici, că neputându-se alia înaintașii noștri cu nici unul dintre partidele maghiare din zilele lor, — cari voiau și pe atunci să strivească neamul nostru, — s'au aliat cu coroana, care între împrejurările date le oferea mare garanție pentru existența lor națională. Dacă nu ar fi procedat astfel, nu le rămânea decât să se pună în conflict atât cu maghiarii cât și cu coroana. Oare o atare politică ar fi fost o dovadă de prudență? Oare erau destul de tari antecesorii noștri pentru de a lua lupta în contra maghiarilor, cari le amenințau neamul cu exterminare și în același timp și în contra coroanei, în contra căreia chiar și maghiarii zădarnic s'au luptat?

Dacă după toate acestea s'ar ivi alternativa, că am fi siliți să alegem între partidele coalitate maghiare și între coroană, și ne-ar oare posibil și avere-am noi oare interes să ne opune intențiilor coroanei, zăce-ar oare în interesul nostru să ajutorăm în acest chip în mod indirect coalitia? Estă tot atâtea întrebări grele, cari nu le vom putea lăsa la timpul său fără răspuns.

Deocamdată însă pe cum am accentuat, noaună nu ne este permis să ne oferim nici coalitiei nici coroanei de instrumente. Când însă s'ar va face apel la tovarășia noastră politică, pe baza principiului do ut des, dintr-o parte ori din alta, atunci noi conștii de momentul istoric, în fața căruia ne vom afla, vom fi siliți să ne decidem și am speranța fermă, că atotputernicul Dumnezeu ne va lumina și ne va ajuta, ca hotărârea ce vom lua-o să formeze peatra fundamentală a temeliei fericeii viitoare a neamului nostru. Aceasta o sper cu atât mai mult, cu cât în politică nu simpatia, ori antipatia, ci necesitățile din domeniul forței majore a causalității evoluției istorice determină evenimentele.

Fraților alegători!

Între multele chestii de actualitate este de sigur una dintre cele mai de interes pentru viața noastră politică națională întrebarea, că oare deputații români, cari au fost aleși pe baza programului partidului liberal și au fost membri ai acestui partid în trecut, ce atitudine vor observa după disolvarea partidului lor vechiu. Nu încap, cred, nici o îndoială, că nici unul dintre ei, care are sentimente românești și bun simț politic, nu va intra în vre-un partid de al coalitiei, ci mai curând va preferi, ca să întărească numărul nostru al deputaților naționali români. De sine se înțelege, că pentru ca să poată intra în clubul nostru, înainte de toate ar trebui să fie primiți din partea noastră de tovarăși. Iar de tovarăși nu i-am putea primi decât pe aceia, despre care am avea credința, că sunt nu numai oameni vrednici de toată încrederea — căci între membrii unui club politic parlamentar mai presus de toate trebuie să domnească încredere reciprocă absolută — dar, că vor fi și hotărâți în viitor să lupte alături de noi pentru realizarea programului nostru național. Aceia dintre ei însă, cari nu s'ar putea hotărî, să intre în șirul luptătorilor naționali, ori nu ar fi primiți în șirul nostru, ar avea ca oameni cinstiți, datorința să-și tragă consecvențele situației, în care s'ar afla și considerând, că neamul nostru astăzi a ajuns la o respinție a evoluției sale istorice, când are cea mai arzătoare trebuință de luptători devotați, cari să se buce de încrederea necondiționată a obștei românești, să facă loc altor bărbați politici de ai noștri depunându-și mandatele.

Fraților alegători!

În repetite rânduri mi-au cerut unii și alții dintre D-voastră sfatul, că în starea de astăzi de ex-lex, când partidele coalitate maghiare au hotărât, ca aderenții lor să nu plătească dări și să nu dea recruți, de ce să se țină, ce să facă, pentru ca să nu rămână ei ori copiii lor de pagubă la capătul vremii? Știu prea bine, că la poporul Român în general și astfel și la D-voastră, hotărârile coalitiei au aflat și vor afla și în viitor urăchi surde. Știu prea bine, că zădarnice ar rămânea ori-ce fel de încercări, ori-ce fel de ademeniri, prin cari cineva ar voi să vă înduplece, ca să vă alăturați unor nisuițe răsvrăitoare, căci sunteți Români și ca Români adevărați sunteți elemente iubitoare de ordine! Totuși țin, ca să-mi împlinesc datorința ce-o am față de D-voastră, iubiți alegători, și să vă sfătuiesc cu toată dragostea frățească și să vă rog, ca dându-vă samă, că precum toate lucrurile în lume, astfel și starea de ex-lex va avea un sfârșit, să nu rămâneți în restanță cu dările și să vă prezentați în ce ve-ți fi chemați la armată de recruți. Căci pe când domni, cari pun la cale criza să îngrijesc, ca amplexații administrației, cari sunt oameni de ai lor să nu suferă nici o neplăcere, nici o pagubă din cauza lipsei de bani ce domnește în visteria statului, eu unul nu am văzut, că măcar într-o singură congregație să se fi luat măsuri pentru de a scuti poporul de urmările păgubitoare, ce le-ar putea suferi din cauza ex-lexului. Cu alte cuvinte, dacă cutare ori cutare domn nu-și va plăti dările la timp ori nu-și va lăsa feciorul să intre de bunăvoie ca recrut la miliție, sunt convins că atunci, când se va sfârși starea de ex-lex va ști să scape de ori-ce fel de urmări neplăcute. D-voastră însă fraților, nu dispuneți nici de averi mari, nici de protecție! Și

precum în trecut poporul din patria noastră și în deosebi poporul Român în nimenea nu a aflat sprijin, decât în înțelepciunea sa, în virtuțile sale înăscute și în puterile sale, ce i-le-a dat Dumnezeu, astfel nu cred, că aceia dintre noi, cari s'ar identifica în mod ușuratic și nehibzuit cu starea afară de lege, în care se află astăzi țara noastră, ar afla la timpul său scut și sprijin în aceia, cari au provocat și susțin starea de ex-lex. Dările tot noi vom fi siliți să le plătim mai curând ori mai târziu și oare de unde vom putea scoate sumele mari de bani ce se vor aduna ca restanță de dare când ne vom vedea siliți să le plătim de odată? Omul socotit, se teme de licitație, că dacă și-ar perde casa și moșia de dragul ex-lexului, zău Domnii din coaliție nu o să-l scape de sapa de lemn nici pe el, nici pe copiii lui, dându-i îndărăt casa și moșia. Pe cum fără banii dărilor nu se poate susține țara, tot pe atât de puțin se poate susține fără de soldați. De aceea feciorii, cari au ajuns vrsta, la care legea îi obligă ca să intre la miliție, nu stee mult pe gânduri ei prezintă-se la regimentele lor, îndată ce vor primi provocare căci de altcum mai mult decât țara, vor perde ei înșiși atunci, când la sfârșitul ex-lexului vor fi siliți să-și facă slujba militară. Dați deci fraților, țării ce este a țării și cesarului ce este a cesarului!

Fraților alegători!

Fericirea, progresul și libertatea neamului românesc nu o poate crea nimenea în lumea aceasta, decât însuși poporul român. Când fiește care membru al poporului nostru va fi pătruns de sentimentul datorinței sale față de neam, când pe lângă cultura recepută va dispune și de bună stare materială, atunci nu ne va mai putea opri în dezvoltarea și în progresul nostru nici o putere din lume. Căci un popor cult și avut are totdeauna ideile sale. Fiiți deci trezvii, fiți cruțători, fiți credincioși și buni și dați vă siliți ca d-voastră și copiii d-voastră să facă cât de mari progrese în privința culturală. Noi deputații am încheiat temelia organizației noastre naționale. Intrați cât mai mulți ca membrii în partidul nostru național și păziți cu sfințenie organizația și disciplina de partid.

Eu la rândul meu vă declar solemn, că nici când nu mă voi abate dela bazele principale ale partidului nostru și că voi lupta în totdeauna, pentru realizarea postulatelor pe care neamul nostru le-a depus în programul său național. Vină atacurile în contra mea din ori și ce parte, eu sunt hotărât să stau la locul meu fără șovăire, până atunci până când poporul meu așteaptă dela mine ca să lupt și mă învrednicește de încrederea sa. Ear în momentul, când poporul meu nu m'ar sprijini, eu plăceră voi ceda locul meu altora mai chibzuiți, căci precum știți, eu nici când nu am aspirat la ranguri și onoruri, ei născut și crescut democrat, ce sunt, am avut și am totdeauna în vedere numai binele și fericirea neamului meu mult încercat și al patriei mele scumpe. Și precum din tragedia mea tinereță în decurs de două decenii, m'am supus concluzelor conferențelor noastre naționale și am renunțat cu dragă inimă la cinstea de a deveni deputat fără să fi încetat de a aduce partea mea de jertfă pe terenul politicii noastre militante naționale, eu atât mai vărtos a și putea-o face aceasta acuma, când și eu ca tot omul, după atâtea vifore a-le sortii nemiloase și de altcum sunt dornic de liniște. Să ia deci la cunoștință toți aceia, cărora le place să mă suspicioneze că din vanitate ori din poftă deșartă de glorie aș fi primit acest post, că eu ca individ eu cea mai mare plăcere aș renunța la această onoare. Până când însă conștiința imi dictează, să stau la locul meu să mi apăr interesele neamului și ale patriei mele, până când mai am speranță, că alegătorilor mei le pot face servicii prin munca mea parlamentară, eu voi persevera, căci e slab soldatul, care în fața inamicului în loc de a se lupta, desertează.

Multă și grea luptă ne așteaptă pe toți în ogorul vieții publice.

Organizare desăvârșită, muncă cinstită pe toate terenele vieții publice, combinație bine chibzuită între puterea de care dispunem și între scopurile ce le urmărim, caractere ferme, depozitare de virtuți cetățenești, cari să știe cu inima senină să aducă jertfe pentru binele public, alipire de limbă lege și patrie iată mijloacele, iată calea ce ne va conduce la realizarea aspirațiilor noastre naționale!

Dee bunul Dumnezeu, ca toți fiți patriei noastre să fie pătrunși de aceste virtuți, de aceste senti-

mente și atunci va dispărea dintre noi pizna și pofta hidoasă de a ne batjocori și huidui unii pe alții. Dumnezeu fie cu d-voastră fraților și stee-mi mie întrajutor în mijlocul luptelor viitoare ce mă așteaptă.

Vorbirea Domnului Dr. Mihali continuă era întreruptă de aclamațiunile de aprobare.

După terminarea vorbirii domnului Dr. Mihali, la cuvântul părintele Pachomiu Pop preot în Losna-Mare și după o vorbire de recenzie și aprobare a celor rostite de d-l Dr. Mihali și asupra ținutei lui și consoților deputați din clubul naționalist, citește următoarea propunere: «*Alegătorii cercului electoral Heanda-Mare, ascultând d-rea de samă a deputatului lor Dr. Teodor Mihali, își exprimă mulțumirile cele mai călduroase față de d-l deputat pentru ținuta sa vrednică și bărbătească și pentru activitatea sa cinstită românească dezvoltată în parlament. În același timp îi votează cea mai deplină încredere și-l roagă să binerolască a continua cu perseverență lupta începută întru realizarea programului partidului național Român.*»

Propunerea se primește cu entuziasm din partea tuturor.

Urmează apoi organizarea de partid național Român a alegătorilor din cerc.

Se esmite o comisiune candidatoare de 3 inși.

Comisia candidatoare prin referentul dl Dr. Clemente Barbul propune și adunarea unanim primește de:

Președinte: Domnul Simion Petrice, protopop în Șimșna.

Vicepreședinte: Pachomiu Pop preot în Losna-Mare și Ioan Barbul preot în Bărseu-Mare.

Secretar: Dr. Clemente Barbul avocat în Dej.

Casier: Ioan Muresan preot în Valea-Groșilor.

Membri în comitet:

1. Greg. Crăciunaș preot în Ciobanca-Mare.
2. Alexandru Botta preot în Mesteacăn.
3. Nicolae Cosma » » Heanda-Mare.
4. Ioan Vajda faur » » »
5. Vasilica Bude econ » » »
6. Elia Centea preot » Capalna.
7. Aurel Bilt preot » Rus.
8. Eugeniu Lazar propr. » Lemniu.
9. Nicolae Lazar primar » Fucăret.
10. Grigorie Lazar propr. » Glod.
11. Petru Bot preot » Săcătură.
12. Petru Petrișor preot » Șasa.
13. Ioan Pocol preot » Buzaș.
14. Ioan Buzura preot » Poiana.
15. Constantin Micu preot » Vima-Mare.
16. Ioan Roman preot » Vima-Mică.
17. Gavril Hosszu preot » Fodora-română
18. Augustin Dragan logofăt » Chiseni.

Președintele dl Simeon Petrice, protopop, mulțumește pentru încrederea pusă în el și promite că va fi la înălțime. Provoacă alegătorii, să nu asculte de profeții străini și miacinoși, ci la toate ocaziunile de manifestări naționale și politice să se adreseze la el și să lucre în înțelegere cu dânsul.

Constată, că dela organizarea parlamentului, dintre antecesorii deputați ai cercului, ba nici din cercurile comitatului întreg, nu s'a aflat barem unul, care să-și deschidă gura în parlament și să aducă înaintea dietei neîndreptățirile și suferințele poporului.

Antecesorul deputat dl Simo Lajos, pe care aproape 3 decenii l'ați distins cu încrederea Voastră nici când nu și-a ținut dare de samă, ci numai prin stringere de mână de fariseu și cu privirea-i iesuitică a încercat a se încuibă în inimile voastre nevinovate.

Domnul Dr. Teodor Mihali este primul deputat nu numai în cercul nostru electoral, dar

și în celelalte cercuri ale acestui comitat, și-a ridicat vocea în parlament și care aduce cu toată dragostea, ce o are totdeauna față de noi, vine și ne dă seamă despre activitatea parlamentară!

Trăiască iubitul nostru deputat Dr. T. Mihali!

Apoi la cuvântul Dr. Alexandru de Vajda Voevod. Cu colorii vii descrie în resuma luptele și fazele politice din țara începând dela anul 1848. Face apoi critică stărilor de astăzi și arată cum toate promisiunile barbaților politici unguri ba chiar legile și statutele au fost nesocotite. Caracterizează lăcomia maghiară, pe cari numai hegemonia de rasă și nisuița de a ajunge la putere de stat le îndeamnă la lupta inversă ce o desfășoară, lăsând baltă interesele nomice etc. ale țării — ba aducând în conflict cu coroana și cu alte interese tale, — au creat o criză, a cărei descăturare azi abia se poate prevedea. Face năstăvire asemănare între calul îmbuecît între calul robotit în munca continuă și urma tot cu calul căzuit scoțit povara carul din noroiu. Așa va fi și cu țara noastră, ministrul de interne dl Kristóffy de nevoe promise vot tuturor (aclamații și aprobări lungi). Dacă în adevăr va fie sigur, că poporul desmoștenii până de dreptul electoral și alte drepturi, va scuti carul din noroiu și-l va duce mai neted ca în îmbuecît de până acum.

La insistența publicului însuflețit pe la culme la cuvântul a doua-oară dl deputat Dr. Ștefan C. Pop.

Cu o voce tunătoare, a cărei ecou se redă și dealul din față, ține o vorbire cinătoare între aplausele nesfârșite ale publicului.

Între altele zice, că glasul Român de mult nu a fost auzit și ascultat. Așa în vremea, că nu numai la ocaziuni restrăse și din coloanele ziarelor să ne rostim cu procurorul la spate, ci în casa țării, audă și coroana și lumea. Noi avem drept strămosăși și înscrise în legea firei. Să pînă tîndem sus și tare, neșovăit, realizarea. Noi vorbim și pășim deschis, dar și pînă tîndem hotărât, căci dacă tributul nostru sînge și avere este bun pentru țară și țării trebuie să fie bun și respectat din partea tuturor și dreptul nostru.

Brazda s'a tras, plugul ară, să și mînaș!

Allarul legit noastre, dulcea noastră limbă și datorințele strămoșesti le-am conservat, cu ele vom crea și mîndrul și mîndrul nostru viitor!

Fiiți frați alegători, bravi ca și până acuma. Așa vor fi toți Românii și celelalte naționalități. Unii de alții să ne îndemne. Sfârșește cu: Trăiască bravul vostru deputat Dnul Dr. Teodor Mihali și alegătorii români din cercul Heanda-Mare.

Era cătră seară, adunarea sfârșea dar mulțimea tot neclintită stătea la locul ei, nu-i venea să se depărteze, cu ochi lacomi și umezi de lacrimi urmărind reau persoanele vorbitorilor. Erau de față 2 pretori și 12 jandarmi postați în drum. Poporul privea la ei, cași cum ar zice că fală, ei, vede-ți ce domni avem, nu e temem de voi.

Când trăsurile stăteau gata de plecare pentru a duce pe iubiiți oaspeți din comitatul Heanda-mare, — alegătorii care de care repezeau pentru ale strînge și mulți sărura mîna și ale mulțumi.

La despărțire un uragan de «să trăiască» din partea alegătorilor petrece pe iubiiți oaspeți până ce ies din comună.

Află imediată aplicare

Culegători tipografi.

Reflecțanții, în scrisorile lor să anunțe unde au lucrat și ziua când pot intra în serviciu.

Plata săptămânală e 24 cor.

A se adresa la admin. ziarului „Tribuna” Arad.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 18 August 1905.

18 August n...

În frumos și-ți cade nespuse de bine, din preajma capătului drumului făcut viața te uși îndărăpt și chiar obosit de-a lângă izvorul răcoros al amintirilor plăcute și pătruns de munca săvârșită te simți bine, ușurat și de mai al din drumul făcut cu drag și însuflețire iai din nou mână toiagul pribegiei în această viață.

M. Sa monarchul nostru adevărat după atât de îndelungată domnie azi își sărbătorește a 75-a zi onomastică. În țară însă e o mare, iar în calendarul politicii cetim, atunci va fi sfârșit al tuturor celor din casa noastră.

Când scriu acestea mie-mi vine în minte suirea lui pe tron în un orașel departe de Viena etc...

Cavalereasca și mult loiala națiune facea acum iluminată și se aflau și ziarele noi, cari să-i cânte un osana.

Azi nimic... Nici poveste de iluminare, nici arborare de steaguri, iar ziarele scriu caracteristica lor proză amară, care e în stare să supere pe cineva, care totdeauna i-a răstălat...

— Pentru biroul „Asociațiunii”. Ar fi a da un loc la prejudeții, dacă ne-am spune acum că mintea serbărilor, sincer păreri despre activitatea biroului în jurul acestor serbări. Din toate părțile ne era sumedenie de ponoase încontra biroului. Biletele de călătorie cu preț redus, oamenii să le-au primit nici acum în ultimul moment, și ar trebui să plece. Nu ni s'a trimis nici o dată la redacție, deși poate nu era exorbitant a se da la atâta atențiune din partea comitetului. Dar despre felul cum își permite a ne trata biroul, ca presă, s'așteptăm până — după serbări.

— Ziua Majestății Sale. Din incidentul aniversării 75-a a nașterii Majestății Sale în catedrala din Arad s'a celebrat un serviciu divin pontificat de însuși P. S. S. episcopul Ioan I. Papp cu mare asistență. Membrii consistorului au asistat corporativ la slujba bisericască.

— Drul Demian s'a întors acasă. Aducem cunoștință, că dl medic Dr. Demian s'a întors la Arad. Ordinează ca și până acum la cunoștința sa în oarele obicinuite.

— Parastas pentru Șaguna. La 6 August a celebrat în comuna Cricău (Munții Apuseni) parastas solemn pentru odihna marelui meșteșugăritor român, Andreiu Șaguna.

— Constituția Muntenegrului. Din Berlin se scrie, că în Decembre va fi convocată adunarea națională, prin ceea-ce se va da constituție Muntenegrului. Această adunare națională va avea problema numai să controleze eșitele și intratele statului.

Nichita va da afară de parlament și libertate de presă, se va înființa o bancă națională, la care principele va fi unul din acționarii de frunte. Scopul băncii e, să poată da bancnote și bate bani.

Până acum adevărat Muntenegrul nu a avut banii săi, ci a întrebuițat bani de al noștri.

— Pictor român distins. Pictorul român Ștefan Popescu a obținut la expoziția internațională de arte, organizată în München, medalia da aur, clasa II.

— Alegererea de notar din Chereluș. (Administrația nu agită!) Că nu ne putem lăuda cu administrația noastră e fapt, care nu mai pretinde nici o explicațiune. Dacă privim în analele agendelor administrației noastre pe lângă ceea ce mai mare rezervă, trebuie să constatăm tristul adevăr, că rari sunt acele acte, cari ar putea fi mulțumitoare pentru aceia, pentru cari administrația există, zic rari, căci în adevăr zi de zi ne convingem de revolta justă contra administrației publicului, care e osândit să sufere relele impuse de puterea aceea, care se bazează pe dreptul lor. — Ca icoană eclatantă, la procedura arbitrară a administrației servească, actul alegerii de notar în comuna Chereluș (Kerüös), comitatul Arad. Alegerea unică în felul ei s'a ținut în 1 Aug. n. a. c. Notarul zis ales a întrunit trei voturi, căci ceilalți 18 alegători, fruntea satului s'au reținut dela dreptul lor de a vota în urma procedurii arbitrare a dlui fibirău, din Chișineu, Csukay.

La postul de notar în Chereluș au competat mai mulți indivizi, dară dreptul de candidare al dlui fibirău, a fericit dintre cei mulți vrednici, numai pe trei aleși al săi. Unul cel zis ales în Chereluș, e acela, cu care și-a mai încercat odată norocul dl fibirău, nu de mult în comuna Cinteiu, dară de acolo păcălit s'a întors fără isbândă, ceialalți doi candidați au fost niște romani modești al săi, despre cari știa, că e eschisă posibilitatea, de a întruni vre-un vot.

Ce nu i-a reușit în Cinteiu, i-a reușit de astă dată în Chereluș! Dară cum?

Comuna întregă poartă o dragoste, simpatie și încredere, față de acel competent, dară necandidat la postul de notar fost vacant, care mai mulți ani de-a rândul, ca ajutor de notar în comună, s'a dovedit prin purtarea și munca sa zeloasă demn de dragostea și încrederea, ce Cherelușenii și-au pus-o în dânsul. Comuna numai pe lângă un notar iubit și demn de încrederea ei ar putea fi fericită: drept aceea înainte de alegere, prin o reprezentanță compusă din fruntașii satului, condusă de zelosul și neobositul protopop al tractului Chereluș, dl Tăziu, comuna și-a exprimat dorința înaintea dlui fibirău, rugându-l să candideze pe toți competenții, presupunând, că atunci va fi candidat și omul dorinței lor, în care comună avea cea mai mare încredere, căci dsa cunoaște viața comunei, cunoaște năcăzurile ei și se bucură de iubirea tuturor. Dl fibirău la aceasta prin răspunsul său de tot defient a lăsat, ca corporațiunii să plănuiască fel de fel de presupunerii. De o parte credeau, chiar că de astă dată va rupe dl cu trecutul, va face cel puțin atâta, că dacă chiar ar eschide pe candidatul poporului, va candida alții, în cari încrederea comunei va fi cel puțin verosimilă. Altfel a fost însă realitatea acestor presupunerii. Dl fibirău, ca cel ce nu voește să treacă cu vederea binele făcut lui din partea altora, și ca meritele câștigate la alegerile electorale să nu rămână nerăsplătite, a încercat eu candidatul său încă odată lupta pierdută la Cinteiu, din care la Chereluș ese biruitor. Se pare însă, că mai mare e pierderea prin biruința din Chereluș, decât pierderea suferită prin nebiruința din Cinteiu.

După ce candidatul Dlu Csukay a primit trei voturi, fostul notar Ivan Rotte și alți doi tovarăși al săi, cari lipsiți de ori ce mustrare de conștiință, n'au pregetat să devie coade de topor, și nu s'au rușinat, nici chiar când au văzut că și jidanul din comună ține cu satul, cu mare satisfacție a fost proclamat de Dl fibirău de ales. După proclamarea alesului spre marea mulțămire a Dlu fibirău, apar câți-va oameni vrednici din reprezentanța comunei, cari depun pe masa Dlu fibirău câte 40 cor. dovedind, că

banii lui Juda pentru ei au fost venin respingător. Iată dară mijloacele tângănitore, de cari s'a folosit respectivul deastădată și-au perduc sunetul. Azi scopul nu scuză mijloacele. — Voi, cei trei urgisiți! ați purtat rolul lui Juda! Urmați-l deci în toate!

Cu acest act solemn s'a încheiat alegerea care a produs în Cherelușenii două feluri de sentimente: căci s'au depărtat din luptă deoparte mândrii, că au putut rezista acestor tentații, de altă parte mândrii în sufletul lor, că cele mai sfinte drepturi ale lor au fost călcate în picioare.

Iară noi, cari cu mare interes am urmărit actul alegerii ne simțim mândrii de purtarea demnă a Cherelușenilor; laudă merită comuna Chereluș și mândru fie vrednicul ei protopop, căci s'a dovedit la culmea chemării sale. — Nu credem, că ar fi dat posibilul să ne întărească, o astfel de alegere!

Pe Domnii dela administrație îi întrebăm că cine-s aceia, cari agită? — Redacțiunii noastre „Arad és Vidéke” îi recomandăm să nu falsifice lucruri și întâmplări, cari își au locul ziua în amiază mare. Citească „Fügetlenség” din 4 Aug, 1905. M.

— Avis. Societatea corală „Carmen” din București sosește Sâmbătă în 6/19 August a. e. la Lugoj, unde Duminecă în 7/20 August a. e. va cânta la masa liturgică, iar tot în această z. seara va concerta. După concert urmează dans. Comitetul aranjator.

— „Sărbări culturale săsești”. Ni-se scrie din Sibiu: Insoțirile poporului săsesc își în adunările lor colective anul acesta în Sibiu, în zilele de 24—27 August e. adevărat pe timpul, când este și expoziția și sărbările „Asociațiunii” noastre. Societatea Carpatină își va serba cu acest prilej jubileul de 25 ani al existenței sale. Afară de societatea Carpatină își ține adunare reuniunea Gustav Adolf, reuniunea medicilor, a femeilor săsești evang, reuniunea pentru științele naturale etc. Cu acest prilej compatrioții noștri Sași vor aranja și ei, ca și noi, mai multe sărbări, producții, concerte etc.

— Mulțămire publică. Concertul împreună cu teatru și dans ținut în 17/30 Iulie în Iosășel, a succes într'un mod splendid. Au participat aproape 400 de oaspeți, dintre cari aproape 100 străini de toate naționalitățile, iar popor cam la 150 fruntași din toate părțile, cari toți au rămas încântați de prestațiunea corului din Zeldiș, cât în special de succesul piezei teatrale „Ură și Dragoste”, în care toate rolurile în deosebi: Sandu (I. Neamțu), Prălea (Z. Neamțu), Herșeg (T. Bobuța), Baba Todoră (A. Șerb), Păr. Sinesie (S. Dorca), Irina (V. Magier), Călin (Oct. Faier), Lina (Const. Magier), Reveica și Marina (Surorile Cioara), Nana Iosana (V. Costina), Notariul (E. Costina) etc. a fost interpretate cu vârvă care a produs aplauze ce nu mai încetau. Poporul, care a fost primadată la teatru, a rămas vesel și însuflețit.

Partea materială încă a succes relativ destul de bine. Intrate au fost 368 cor. iar speșele, conziderând prepațirile întinse 337 cor. 64 fil., mai rezultând un profit de 30 cor. 36 fil., care s'a predat în favorul fondului corului și bibliotecii școlare din Zeldiș.

Oferte și suprasolviri au intrat dela: Dr. A. Grozda, avocat Buteni 10 cor., Dr. Teodor Papp, adv., Halmagiu 5 cor., Cornel Lazar protopop Halmagiu 2.80 cor. Teodor Rotar forestier Ohaba sârbească 2 cor. Ilie Cristea, învățător Lungșoara 2 cor. Ilie Sirea episcop Halmagiu 2 cor. Enea A. Ioldea, diacon-învăț. Halmagiu 1 cor. George Petrișor învățător Măgulicea 3 cor. dșoara Elisaveta Nicula, Halmăgel 2 cor. Teodosie Mihalovici, măiestru, Halmagiu 1 cor. Varga Imre proprietar, Bontestii 2 cor. Fuchs Bernát, comerciant Zeldiș 1 cor. Dr. Rozenthal Zoltán medic, Gurahont 3 cor. Schlesinger Kálmán Gurahont 1 cor. Mih. Caracioni stud. Iosășel 20 fil., Aurel Novac, învățător, Almaș 60 fil. Tisu pedagog abs. Tebea 1 20 cor. Iancin învățător Almaș 40 fil. Borlea, econom 20 fil. Mihaiu măguren, măiestru Zeldiș 1 cor. Rossi Candido Hoțisor 60 fil. Klein. Gurahont 20 fil. I. Roșu, învățător Buteni 40 fil. Nic. Boșcai învățător Bodești 40 fil.

Primească aceste inimă marinimoase cea mai caldă mulțămire pentru jertfa adusă pe altarul culturii poporului. Vasile German cassar.

— Anunț. Recomandăm cu căldură atelierul de tâmplărie, sculptorie și strungărie al firmei *Ios Cotirlă și fiul* din Oravița, în care se confecționează temple, strane, țeturi, chivoturi, răpizi și tot felul de atenzilii bisericești cu prețuri moderate și pe lângă garanță desăvârșită.

— *Spîțaria C. Balassa* cheazășuește, că laptele de castraveți al lui Balassa cu efect admirabil și veritabil englezesc, care a fost pus în circulație, nu e de loc stricăcios feșil. De probă numai odată să-și comande damele noastre laptele de castraveți al lui Balassa și se vor convinge, că acest mijloc de înfrumusețare delatără imediat pistrui, pete, spuse și alte necurătenii ale feței, face fața lucie, tinăra și rumenă. Un flacon 2 cor., apoi săpun veritabil englezesc de castraveți 1 cor., pudră 1 cor. 20 fil. Se poate procura în orice spîțerie. Depositul principal în Arad: *Spîțeria Földes Kelemen, drogheria Vojtek și Weisz.*

— x **Exclusiv bere de Schwehat**, cuhnă de casă admirabilă; zi de zi muzică țigănească în locul de întâlnire al inteligenței *Kovács și Novakny.*

ECONOMIE.

Arad, 18 Aug.

Comiții agricole.

Cum comitetul central al „Reuniunii române agricole sibieni”, hotărâre a luat de a înființa secțiunile sau comițiile agricole, prevăzute în statute, dăm cu plăcere comunicatul de mai jos, ce ne vine din cercurile Reuniunii, atrăgând asupra lui luarea aminte a cetitorilor:

„Statutele „Reuniunii române de agricultură din „Comitatul Sibiu”, acceptate de întemeietorii ei la 29 Ian. 1887 și aprobate de ministerul r. u. de agricultură la 30 Noembrie acelaș an, în §. 1, ne arată scopul Reuniunii, care este; de a lucra la perfecționarea tuturor ramurilor agriculturii, a industriilor agricole și domestice, cum și la îmbunătățirea materială a claselor agricole, în deosebi a cultivatorilor mici. Tot în §. 1 se arată, că de sfera de activitate a Reuniunii se țin:

a) economia națională și economia de stat, încât aceste stau în legătură cu agricultura și industriile ei; b) agricultura în înțeles mai strâns; c) industria agricolă și industria de casă; d) cultura vitelor; e) pomăritul; f) cultura viilor și a vinului; g) legumăritul; h) cultura pasărilor de casă (hoare, galițe); i) stupăritul; k) mătăsăritul.

Dintre mijloacele, de care Reuniunea are să se folosească pentru atingerea scopului ei, vom indica următoarele (din §. 3) și anume:

Reuniunea urmărește progresul agriculturii în toate ramurile sale; studiază referințele economice îndeosebi ale populației rurale și culege date în această privință; stăruiește pentru introducerea reformelor, ameliorațiilor și invențiilor bune în sfera agriculturii, industriei agricole și domestice și a celorlalți rami; lucrează pentru cultivarea raselor bune de animale și speciilor bune de plante agricole, pentru aplicarea de mașini și de instrumente agricole, și industriale perfecționate; stăruiește pentru lățirea învățământului agricol, pentru înființarea școalelor de agricultură și de institute pentru industria agricolă domestică, spriginește cu mijloace bănești pe cele existente și înființează însăși asemenea școale și institute; înființează economii de model; cu un cuvânt societatea înființează peste tot; asupra promovării agriculturii, industriei agricole și domestice și a celorlalți rami, anume: prin îndemnare, încurajare, învățatură, prin ajutoare de banii, prin recunoașterea și distincțiunea prestațiilor folositoare, prin cercetări științifice și cercetări practice.

Atât punctele privitoare la sfera de activitate, cât și cele relative la mijloace ne arată, că Reuniunea pentru ca să poată ajunge cu mai multă ușurință la scopurile ei rezervate, are să lucreze în deaproape ațingere cu populația rurală, cu însăși economii, a căror referințe economice trebuie să le cunoască.

Aceste motive au determinat pe legiuitorii acestui așezământ atât de folositor, să se gândească și la organul, căruia cu puțință îi este a sta în nemijlocită atingere cu țaranul agricultor; prin urmare poate să studieze referințele eco-

nomice și să culegă date în această privință, să stăruie pentru introducerea reformelor, ameliorațiilor și invențiilor bune în sfera agriculturii etc.

Acest organ, numit „secțiune” sau „comiție agricolă”, este prevăzut în §. 4 din statute; felul de organizare al comițiilor este precizat în §-ii 38—47, iar în § 19 comițiile agricole sunt ranjate în organele pentru administrarea și conducerea reuniunii, cari sunt: a., adunarea generală, b., comitetul central, c., secretarul și d., comițiile agricole.

Afacerea punerii în practică a dispozițiilor privitoare la comițiile agricole a format dela chiar activarea Reuniunii una dintre preocupările de competență ale cărmacilor ei, dar întrupare va primi această chestiune de capitală importanță, după toate prevederile, numai în viitorul apropiat.

Comitetul central al Reuniunii, ocupându-se de această afacere, a conchis adecă înființarea de comiții. Prin activarea acestora se va da nou impuls spre atingerea scopurilor Reuniunii.

O comisiune a comitetului central a fost însărcinată cu elaborarea unui proiect de împărțire al comunelor în comiții, proiect, ce se va prezenta proximei adunări generale a Reuniunii noastre agricole.

De-ocamdată comitetul a enunțat, că comițiile ar fi să organizeze în Sebeșul-săsesc, în Mercuria și Săliște, pentru comunele din cercul respectiv, iar în Avrig și Rășinar pentru cercul Ciznădiei și al Sibitului și în Fofeldea pentru cercul Noerich.

Pentru cunoașterea felului comițiilor dăm în cele următoare § 38—39 41 și 47 din statutele Reuniunii, cari sunt:

§ 38. „Membrii reuniunii dintr'un teritoriu (ținut) formează un comițiu agricol (reuniune ținută, subreuniune).

Reședința comițiului este în localitatea principală a ținutului.”

§ 39. „Sfera activității comițiilor agricole este: a) răspândirea de cunoștințe folositoare din domeniul agriculturii și industriei agricole și domestice; b) colecțiunile și distribuiriile de opuri și scrieri periodice agronomice și industriale, de modele, mașine etc; c) înființarea și întreținutarea de școale de pomi (grădini model) și de alte întocmiri necesare și folositoare agriculturii din ținut; d) înaintarea la comitetul central de rapoarte, date statistice, dorințe propunerii etc. e) stăruire pentru înmulțirea membrilor reuniunii; f) ținerea de disertațiuni din domeniul agriculturii, industriei agricole și domestice și discutarea acestora; g) împlinirea tuturor însărcinărilor primite dela comitetul central.”

§ 41. „Fie care comițiu agricol își alege un comitet pe trei ani, compus de un președinte și 4 membrii.

§ 47. „În detalii afacerile comițiilor agricole se vor regula prin un regulament stabilit de comitetul central al reuniunii.”

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

— Cota oficială pe ziua de 17 August. —

Incheierea la 12 ore.

Grâu pe Octombrie 1905 (100 clgr.)	15'96—15'98
Secară pe Octombrie	13'94—13'96
Orz pe Octombrie	11'90—11'92
Cucuruz pe Iulie	16'40—16'42
Cucuruz nou 1906	13'40—13'42

Incheierea la 5 ore:

Grâu pe Octombrie 1905	16'06—16'08
Secară pe	13'06—13'08
Ovăs pe Octombrie	11'84—11'86
Cucuruz pe Iulie	16'48—16'50
Cucuruz nou 1906	12'58—12'60

Piața din Arad.

S'au vândut:	(100 klg.)
580—650 măști metrice grâu cor.	17.00—17.40
320—340 „ „ cucuruz „	15.10—15.30
Semnare nominală secară:	14.68—14.70
„ „ orz:	14.60—14.80
„ „ ovăs:	13.60—13.80

Prețul alcoolului în Arad.

Alcool rafinat în mare	cor. 158.—
„ brut „ mare	„ 160.—
„ „ mic	„ 156.—
„ „ mic	„ 158.—

Bursa de bucate din Timișoara	
Grâu: 70—100 klg.	Cor. 1490—
„ 80— „	„
Secară: 100 „	11'70—
Orz: „	12'00—
Ovăs mercantil 100 klg.	11'30—
„ cernut	„
Cucuruz vechiu „	16'40—
„ nou „	„

Tirgul de porci din Kőbánya.

De prima calitate ungară: Bătrâni grei în greutate peste 400 chigr. — fil.; bătrâni mijlocii, părechea în greutate —400 chigr. — fil.; tineri grei în greutate 320 chigr 140—142 fil.; Calitate sârbească: părechea peste 200 klg. 143—144 fil.; m. părechea 240—260 chigr. greutate 141—143 fil. Usori până la 240 kgr. 138—139 fil.

POSTA ADMINISTRAȚIEI.

S. M. preot Kovács. Până la 1 Iulie
A. J. Topánfalva. Abonamentul e până la 1 Oct. 1905.

Redactor responsabil: Sereș Bocu.
Editor-proprietar: George Niehla.

LOC DESCHIS.

Domniului

Nicolae Nicola
capelan

«Binevoitor» suni subscrisul. Cine spus ie: «Ilie abdera». Provocarea din 130, o revoc de oare-ce chestia e o c pentru mine și în contra mea. Sperez că esti satisfăcut!

Remus Paș
Iurist.

* Pentru cele cuprinse la locul acest nu la pondere Redac

La administrația „Tribunei” să află de vân următoarele cărți:

„La Roma” de Russu Știrianu	Cor. 2 — plus 10 fil. p
„Povestiri și schițe” de S. Secula	1.— 5 „
„Nuvele” de Emil Zola	Cor 0'40 5 „
„Școlarul declamator”	„ 0'50 5 „
„Vatra părăsita” I. Slavici	1.50 10 „
„Stropi de roauă”	1.— 10 „
„Aur” Const. Hodoș	1.50 10 „
„Telegrama” farză în 3 acte	„ 0'30 3 „
„Carmen Sylva” de Vojeu	1.— 5 „
„Amicul Poporului” T. Vuiculescu	1.— 10 „

Stabiliment de hydrotheraphie

Wällischho

stațiunea de tren și postă Brunn-Maria- zersdorf, 30 min. departe de Viena.

Arangiamet modern
(pe lângă hydrotherapie completă băi de soare, de aer, de acid carbonic și electrice, massage, electrizare ginnastică suedă dietetică individualizată etc).

Prețuri moderate.

Cu prospecte și informațiuni mai detaliate stă la dispoziție direcțiunea și medicul-stabilimentului:

Dr. Marius Sturm

Prețuri nouă ! **Radó Sándor.** Arad, Forray-u. Magazin de Mode.
 Magazin nou ! (Casa Lukács).

Cu onoare aduc la cunoștința onor. publică că, eșind din prăvălia d-lui Hoffmann Sándor, mi-am deschis sub firma proprie un
Modern magazin de tot felul de noutăți ca : diferite stoffe, dolenuri, batiste, zefruri, cretonuri și toate cele trebuincioase, ca : diferite dantele și căptușeli de haine.
 Rugând deci pe onor. publică a avea în vedere prețurile nespuse de moderate cu cari voui servi imi permit a solicita binevoitorul sprijin — și semnez cu toată stima : **Radó Sándor.**

Mare asortiment de cingări
 toți diferite pentru dame.
 Noutăți sosesec zi de zi !

P. T.

Cu onoare aduc la cunoștința onor. publică din loc și provincie, că în atelierul meu pentru fabricarea

paturilor și cuptoarelor
 primesc efectuarea a tot felul de
cuptoare și mașini de gătit

și tot asemenea, mă însărcinez cu
montarea și repararea lor
 lângă prețurile cele mai mici posibile.

In deposit **sobe de maiolică**
 ș. a. în prețuri și culori diferite.

Rugând pentru binevoitorul concurs, rămân
 cu toată stima

Borai Gyula
 fabricant de paturi și cuptoare.
 Arad, Közép-u. No. 6. (casa proprie).

Polonyi István Chioșcul din parcul Baross !

— str. Aulich nr. 29. —

Duminica d. a. de la ora 5—8
 ♣♣ in terasa chioșcului ♣♣

își recomandă atelierul de lăcătușerie, unde execută ori-ce fel de reparaturi de mașine, atît în loc cît și în provincia, în prețurile cele mai ieftine și în modul cel mai prompt.

IOSIF HEGEDŰS

Cronometrar, Ciasornicar și Giuvergiu
 Arad, piața Boros Béni 10.

Magazinul societății din Ungaria a fabricanților Glashutten din Elveția. Exclusiv singur. Ciasornice cu precisiune. 560

O farmacie 568

Intr'un centru românesc cu o circulație mare e de vânzare. Informațiuni mai detaliate se pot afla la administrația Tribunei.

musică țigănească

înghețată, cafea rece, beuturi reci și calde, bere de Kőbánya, viuri de podgorie, ape minerale, șampanie, cognac, lipueruri și tot felul de băuturi spirituoase; dejunuri și oșine în fie-ce timp. Marea sală a chioșcului, o pun gratis la dispoziția societăților

Cu stimă
WOHLGEMUTH SÁNDOR.

Singurul loc azadan de recreare.
 In fie-ce Joi e musica de piață.

Chioșcul din parcul Baross !!

Telefon 423.

Kosár Béla

Timișoara, Józsefváros, str. Bonnaz Nr. 15
 Piane, pianine, harmonii, cimbale, fabricate proprii și construcții recunoscute.

Fabricate dela fabricii din patrie și din străinătate.

INSTRUMENTE FOLOSITE.

Diferite automate mono-și multisone.
 Institut de împrumut.
 Reparațiuni.
 Intonare.
 139 8—26

Catalogul cu preturi gratuit.

Atelierul de tâmplărie
 al lui

Czirkál Géza

din ARAD, Sina-utcza,
 execută tot felul de lucrări atin-gătoare de această branșe cu a-tențiune deosebită și cu prețuri din cele mai scăzute.

Asigurați contra griudinei: cucuruzul, grăul, sęcara, ovězul și toate plantele economice !

Asigurați: viața, zestre, capital de întreprindere, rente, cazul morții, spese de înmormântare !

Agentura principală în Arad.
A BANCEI GENERALE DE ASIGURARE MUTUALE SIBIENE
"TRANSYLVANIA"
 primesce oferte pentru asigurări din comitatele: Arad, Bichis, Bihar, Cenad, Caraș-Severn, Timiș și Torontal și le efectueșce pe lângă cele mai favorabile condițiuni :

1. In ramul vieții: capitale cu termen fies, rente, zestre pentru fetițe, capital de întreprindere pentru feciori, pe cas de moarte, spese de înmormântare. Aceșce din urmă dela 50—500 cor. se plătesc la moment in ziua morții întemplate :
2. In ramul fecului: clădiri de tot felul, mobilă, mărfuri, produse de vâmp ș. a.
3. Contra furtului de bani, bijuterii, valori, haine, revicșite ș. a. prin spargere ;
4. Contra griudinei: grău, sęcara, orz, cauaruz, ovės, viș (vinea), plante in-ustriale: cânepă, in, hîmel, nutretari, tabac ș. a.

Deslusiři se dau și prospecte se pot primi la agenturile noastre locale și cercuale mai in fiesce-care comună și direct prin
Agentura principală „Transsylvania” în Arad.
 Strada Szechenyi nr. 1. — Telefon nr. 899. 423 — 148

Asigurați contra furăturilor prin spargere: bani și tot ce aveți de preț !

Asigurați contra focului: case, bucate, mobilă, vestiminte, mărfuri !

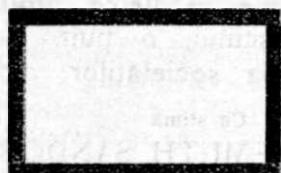

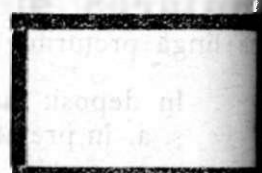
Alianța Măestrilor de Mobile din Arad

vis-à-vis cu ușa principală a teatrului.

Recomandă bogatul magazin de mobila cea mai modernă, lucrata exclusiv de maeștrii aradași

**MARE ASORTIMENT DE PERDELE,
DIFERITE COVOARE ȘI COUVERTURI.**

Fiind scopul nostru a aduce în contact direct publicul cu maeștrii, punem la dispoziția onorabilului public

mobila cea mai bună cu prețurile cele mai favorabile!

Cu planuri servim gratuit.

Atragem atențiunea publicului asupra magazinului nostru principal din calea Archiducelui
Iosif No. 11. pe care îl ținem numai până în 1-a August.

Protejar a onor. public o cere:

Az Aradi Butorkészítő Iparosok Szövetkezete

mint az Országos Központi Hitelszövetkezet tagja.

Splendida iluminatie seara până la ora 11.

